

Groenewold

Adviesbureau voor
Milieu & Natuur

**Quickscan soorten sloop en nieuwbouw
Waterweg 100a te Putten**

Opdrachtgever	Schreuder Adviseurs
Contactpersoon	info@schreuder-adviseurs.nl

Uitvoering	Groenewold Adviesbureau voor Milieu & Natuur	
	Dossiernummer	2025-113
	Versie	Jul.25-v1
	Behandeld door	
	Datum	7 juli 2025

Inhoudsopgave

1	Aanleiding en doel	3
2	Beschrijving situatie	3
3	Relevante wetgeving	4
4	Aanpak onderzoek	4
4.1	Gewenste ontwikkeling	5
4.2	Bronnenonderzoek	5
4.3	Locatiebezoek	5
5	Effecten plan/activiteiten op Flora en Fauna	6
5.1	Vaatplanten	6
5.2	Amfibieën, reptielen, vlinders en libellen	6
5.3	Zoogdieren	6
5.3.1	Vleermuizen	8
5.4	Vogels	9
5.4.1	Vogels algemeen	10
5.5	Overige beschermde soorten	11
5.6	Rode Lijst soorten	11
6	Gebiedsbescherming	12
6.1	Natura 2000-gebieden	12
6.1.1	Stikstofdepositie	12
6.1.2	Situatie plangebied	12
6.2	Gelders natuurnetwerk (GNN) en Groene Ontwikkelingszone (GO)	13
6.3	Beschermde houtopstanden	13
7	Samenvatting en conclusies	14
7.1	Algemeen	14
7.2	Beschermde soorten	14
7.3	Beschermde gebieden	14
7.4	Voorbehoud en zorgplicht	15
7.5	Ecologische kansen / natuurinclusief bouwen	16
8	Overzicht en advies	16
9	Literatuur	17
	Bijlagen	17

Bijlagen

1. Overzicht situatie
2. Foto's plangebied
3. Samenvatting natuurwetgeving
4. Voorbeeld maatregelen

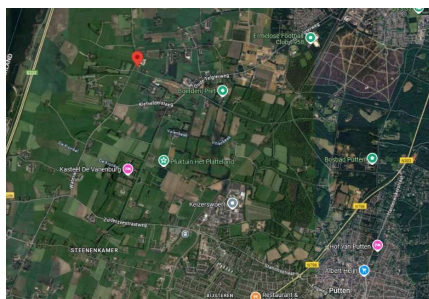
1 Aanleiding en doel

Initiatiefnemer bereidt een BOPA voor om de oude schuren en de bedrijfswoning Waterweg 100a te Putten te slopen en te verplaatsen naar de huidige toegang via de Volenbekerweg. Het wordt dan een reguliere woning. Hiervoor is o.a. een quickscan soorten nodig. Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur is gevraagd dit onderzoek uit te voeren.

2 Beschrijving situatie

Een overzicht van de situatie is weergegeven in de figuren hieronder en in de bijlage. Het plangebied ligt in het buitengebied ten noordwesten van Putten. De bestaande woning Waterweg 100a wordt gesloopt, dan wel verkleind tot maximaal 80 m² en wordt dan bijgebouw bij het poeliersbedrijf van Waterweg 100. Ook de oude schuren worden gesloopt. Aan de Volenbekerweg komt dan een nieuwe woning met bijgebouw.

De quickscan moet duidelijk maken of door realisatie van het plan beschermde soorten of verblijfplaatsen in het geding zijn.

Bestaande (links) en nieuwe situatie

3 Relevante wetgeving

Per 1 januari 2024 is de natuur in Nederland beschermd onder de Omgevingswet (Ow), waarin de voormalige Wet natuurbescherming (Wnb) is geïntegreerd. De Ow is gebaseerd op activiteiten. Voor de natuur zijn dat bijv. een flora- en fauna-activiteit of een Natura 2000-activiteit. Bij mogelijke negatieve impact van de voorgenomen activiteit(en) kan een omgevingsvergunning nodig zijn (voorheen een ontheffing). De provincie is doorgaans het bevoegd gezag voor de beoordeling en verlening van deze vergunningen.

In verschillende Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's), waaronder het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het Omgevingsbesluit (Ob) met bijbehorende regeling, zijn specifieke regels en vrijstellingen voor flora- en fauna-activiteiten opgenomen, evenals gedragscodes voor vergunningsvrije activiteiten.

Gebiedsbescherming onder de Ow sluit aan op Europese richtlijnen zoals de Habitat- en Vogelrichtlijn en beschermt Natura 2000-gebieden. De provincies stellen beheerplannen en beleid op voor deze gebieden, inclusief regels voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en voor bijzondere provinciale natuurgebieden.

Voor soortbescherming gelden drie belangrijke regelingen, nl. de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en een lijst met nationaal beschermde soorten (Bijlage IX Bal).

Verder bevat de Ow een algemene en een specifieke zorgplicht voor iedereen die activiteiten uitvoert met mogelijke impact op de natuur. Op basis daarvan is een ieder verplicht om schadelijke gevolgen voor de natuur zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Er zijn ook specifieke zorgplichten voor Natura 2000-gebieden en houtopstanden.

Tot slot is onder de Ow ook aandacht voor de Rode Lijst soorten. Dit zijn lijsten van soorten die uit Nederland dreigen te verdwijnen en/of een dalende trend laten zien. De meeste zijn overigens al beschermd via vogel- en habitatrichtlijn of landelijk beschermd. Het ministerie van EZ stelt de lijsten regelmatig vast. Momenteel zijn er 18 Rode Lijsten. Deze lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen op Bijlage IX van het Bal. Maar wel geldt voor alle soorten op de Rode Lijst en overigens voor alle van nature in het wild voorkomende planten en dieren een specifieke zorgplicht. Degene die een activiteit verricht is dan verplicht:

- Alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen.
- Voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
- Als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

Een meer uitgebreide samenvatting van de natuurwetgeving staat in Bijlage 3.

4 Aanpak onderzoek

In het voorliggende onderzoek worden de consequenties in beeld gebracht van de beoogde plannen en vindt toetsing plaats.

Er is geen omgevingsvergunning nodig als overtreding van verbodsbepalingen is te voorkomen én de functionaliteit van beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen niet in het geding komt. In sommige gevallen is het noodzakelijk of raadzaam om vooraf een vergunning aan

te vragen bij de Provincie. Ook kan het zijn dat voor een aantal van de geplande activiteiten vrijstelling geldt. Dit kan per provincie enigszins verschillen.

Als het plan invloed heeft op Natura 2000-gebied of gelegen is in het Natuurnetwerk Nederland moet dit inzichtelijk worden gemaakt en is mogelijk een omgevingsvergunning noodzakelijk. Ook hiervoor is de provincie het bevoegd gezag.

De voorliggende quickscan is gebaseerd op een locatiebezoek, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens, literatuurgegevens en bekende ecologische principes. Hieruit moet blijken of en zo ja welke beschermde soorten in het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen. Verder is gekeken of de voorgenomen activiteiten invloed hebben op beschermde gebieden.

Als er negatieve effecten mogelijk zijn zal kort worden ingegaan op mogelijke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen. Ook op basis van de zorgplicht kan het nodig zijn maatregelen te treffen.

4.1 Gewenste ontwikkeling

Het plan omvat de sloop van een aantal opstallen en bouw van een nieuwe woning met bijgebouw. Deze activiteiten vallen onder de definitie van een flora- en fauna-activiteit op basis van de Omgevingswet. De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de diverse uit te voeren activiteiten.

Uitgangspunten hiervoor zijn:

- sloop van de bedrijfswoning Waterweg 100a of verkleinen tot 80 m²
- sloop van 2 schuren
- realisatie nieuwe woning en bijgebouw
- landschappelijke inpassing

4.2 Bronnenonderzoek

Het plangebied ligt in kilometerhok x:167/y:477. Een eerste indruk is te verkrijgen bij het Natuurloket. Met deze gegevens in combinatie met een locatiebezoek en ecologische kennis kan een goede inschatting worden verkregen van de locatie en het belang daarvan voor verschillende soorten.

Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen is verder gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, zoals verspreidingsatlassen, NDFF, rapporten, recente artikelen, eigen gegevens en internetsites (zie literatuurlijst).

4.3 Locatiebezoek

Tijdens het locatiebezoek op 4 juli 2025 is het gebied en de directe omgeving opgenomen. Het bezoek levert informatie over de op dat moment aanwezige en potentieel te verwachten soorten. Een quickscan is geen volledige inventarisatie. Om toch een goed beeld te krijgen van te verwachten soorten is een locatiebezoek bij de quickscan wel van groot belang. Samen met beschikbare literatuurgegevens is dan een inschatting te maken van de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk hier voorkomende beschermde soorten.

Bij het bezoek was het 25 °C, wind zuidoost 1 Bf, 4/8 bewolkt en droog. Er is bij het onderzoek gebruik gemaakt van een fotocamera Sony RX10 Mark IV, zaklamp en een verrekijker.

5 Effecten plan/activiteiten op Flora en Fauna

Dit hoofdstuk gaat in op de vraag of er beschermde soorten voorkomen in of om het plangebied. Hierbij zijn de meest voorkomende soortgroepen apart benoemd.

5.1 Vaatplanten

Het perceel bestaat uit een woning, een tweetal oude schuren, verharding en tuin. Er zijn op en rond het perceel verder alleen algemene planten, aangetroffen, zoals paardenbloem, brandnetel, madeliefje, Canadese fijnstraal, reukloze kamille, Robertskruid, St. Janskruid, lijsterbes, klimop, vlier en diverse grassen. Er zijn in de huidige situatie geen beschermde soorten aangetroffen of te verwachten.

Bij verdere realisatie van de plannen is geen sprake van overtreding als bedoeld in art. 5.1 Ow, tweede lid, aanhef en onder g en art. 11.46-11.48 of 11.54 Bal. Het aanvragen van een omgevingsvergunning FF-activiteit is voor de nog aanwezige flora niet nodig.

5.2 Amfibieën, reptielen, vlinders en libellen

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën, reptielen, vlinders, of libellen aangetroffen. Gezien de aard van het gebied is het perceel, behoudens een enkele doortrekker, geen geschikt biotoop voor deze soortgroepen. Er is geen voor amfibieën of libellen geschikt voortplantingswater aanwezig op het perceel.

De in de NDFF genoemde vlindersoorten, zoals de grote vos, stellen specifieke eisen aan het habitat en waardplanten. Daarmee zijn deze soorten in het plangebied uit te sluiten.

Beschermde soorten van deze groepen worden sowieso niet in en om het plangebied verwacht. Voor algemene soorten geldt behoudens de zorgplicht, een vrijstelling op basis van de Omgevingsverordening Gelderland.

Bij verdere realisatie van de plannen is geen sprake van overtreding als bedoeld in art. 5.1 Ow, tweede lid, aanhef en onder g en art. 11.46-11.48 of 11.54 Bal. Het aanvragen van een omgevingsvergunning FF-activiteit is voor deze soortgroepen niet nodig.

5.3 Zoogdieren

Uit de ruimere omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van eekhoorn, boom-marter, haas, ree en das. Er zijn bij het locatiebezoek geen zoogdieren, verblijfplaatsen of sporen daarvan aangetroffen. Het terrein is geen typisch leefgebied voor kleine marters of de andere genoemde soorten.

Das

De das is een opvallende marterachtige, eenvoudig herkenbaar aan de grote witte strepen op de kop. De das leeft in allerlei soorten biotopen en heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap, met akkers, bosjes, weiland en houtwallen. De das is bekend van ca. 1.200m ten zuiden en ten oosten van het plangebied. Het kan zijn dat de das bij de lange foerageertochten het gebied doorkruist. Dat blijft ook in de nieuwe situatie mogelijk. Het plangebied vormt verder geen typisch leefgebied van de das. Nader onderzoek is niet nodig.

Steenmarter

De steenmarter is een forse marter en bezig met een opmars in Nederland. De soort komt op veel plekken voor, met de grootste dichtheid in het oosten. Er is een voorkeur voor kleinschalig landschappen, maar wordt ook steeds vaker in stedelijk gebied gezien.

De steenmarter heeft een groot aanpassingsvermogen en verblijft in vrijwel alle biotopen, met voldoende voedsel en dekking, zoals in takkenhopen, boomholtes, dichte struwelen, op zolders en in kruipruimtes. Steenmarters hebben een territorium van maximaal een 2-3 km², meestal kleiner. De zoogtijd loopt van ca. maart t/m juni. De meeste overlast vindt plaats tijdens de zoogtijd als een zolder of dak als verblijf is gekozen. Een opening van 5 à 6 cm is voldoende om binnen te komen. Leegstaande huizen, (opslag)schuren en/of dichte vegetatie, hagen of bomen lijken het meeste in gebruik als rustplaats.

Als steenmarters langere tijd in een gebouw verblijven, dan is dat vrijwel altijd te zien aan de sporen, zoals poep- en prooiresten e.d. (www.zoogdierverseniging.nl).

Tijdens het veldbezoek is de bebouwing gecontroleerd op geschikte toegangen en ruimtes zoals openingen die leiden naar een spouw of een eventuele kruipruimte. Dit soort toegangen zijn niet aangetroffen. Op het erf is gezocht naar grote houtstapels of stenenhopen. Deze zijn niet aanwezig. Bij het veldbezoek zijn verder geen sporen, als prooiresten of uitwerpselen, waargenomen. Essentiële onderdelen van het leefgebied zijn niet in het plangebied aanwezig. Verblijfplaatsen van de steenmarter zijn uit te sluiten.

Kleine marterachtigen

Kleine marterachtigen (bunzing, wezel en hermelijn) zijn kleine jagers die vooral bekend staan om hun schuwe aard en uitstekende camouflage. Door het verlies van leefgebied en de concurrentie met andere soorten zijn de kleine marterachtigen sterk in aantallen afgenomen. Om hun voortbestaan te verzekeren is bescherming en herstel van leefgebied belangrijk.

Het zijn roofdieren en moeten dus veel jagen. Dat doen ze het hele jaar door. Ze worden weinig gezien omdat ze liever in de dekking van dichte vegetatie blijven. De bunzing jaagt daarbij alleen in de nacht.

De bescherming omvat in principe het functionele leefgebied van de soorten. Het functionele leefgebied is het gebied dat door de marter ook daadwerkelijk wordt benut. Terreinen met weinig dekking, zoals weilanden, akkers, wegen e.d. zijn niet geschikt.

Samengevat omvat het leefgebied goede foerageermogelijkheden, rust- en voortplantingsplaatsen en verbindingen met andere leefgebieden (3 V's: Voedsel, Verblijfplaatsen, Verbindingen).

Buiten de dekking van vegetatie zijn kleine marters vrij kwetsbaar voor predatie. Ze blijven in de regel dan ook dichtbij (enkele meters van) de dekking. Ze jagen vooral langs (bos)randen, hagen, overhoekjes en de bunzing ook wel in open bossen.

Vanwege het belang van voldoende dekking, zijn lijnvormige elementen zoals houtwallen van groot belang om van het ene naar het andere gebied te komen. Dat geldt overigens voor veel meer soorten, zoals vlinders en vogels. Bij de inrichting van gebieden en de aanleg van groene elementen is dan ook van groot belang aansluiting te zoeken met andere elementen. In het leefgebied moeten ook voldoende (vorstvrije) rustplaatsen zijn. Bijvoorbeeld een oud konijnenhol, takkenrillen, bosjes of een stapel oude dakpannen.

Tijdens het veldbezoek zijn er geen oude hopen, steenhopen, holle bomen of boomwortels aangetroffen in het plangebied die geschikt zijn voor kleine marters. Mogelijk dat de randen (houtwal, greppel e.d.) geschikt habitat zijn om te verplaatsen. Vanwege het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen en geschikt habitat, is aanwezigheid van kleine marters op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek is niet nodig.

Egel

De egel komt in veel biotopen voor, waaronder dorpen en steden, mits er maar voldoende voedsel en schuilgelegenheid is. Overdag schuilt de egel onder bosjes en struiken, in composthoopen of houtwallen. Ze hebben een territorium van 0.5-30 ha, afhankelijk van het gebied. Jonge egels blijven vaak de eerste winter bij elkaar in het oude nest. De egels houden een echte winterslaap. Omdat ze insecteneters zijn moeten ze voldoende reserves opbouwen. Dat lukt niet altijd, vooral niet bij laat in het jaar geboren jongen.

De egel is nationaal beschermd, maar is in verschillende provincies, zoals ook in Gelderland, opgenomen in de vrijstellingslijst. Wel geldt altijd de zorgplicht, wat inhoudt dat ieder die vermoedt of kan vermoeden dat de egel in het gebied voorkomt, voldoende maatregelen neemt om schade aan de soort te voorkomen.

Er is hier en daar wat opslag van planten en struiken in en rond het plangebied. Door realisatie van het plan zal deze opslag verdwijnen. Vanuit de zorgplicht is aan te bevelen het rooien hiervan uit te voeren medio augustus-september. In elk geval na de paartijd (mei/augustus) en vóór de winterslaap van de egel, welke loopt van oktober/november tot april/mei. Als ze aanwezig zijn, dan hebben ze nog de tijd om wat anders te zoeken. Voor het rooien inspecteren of er egels aanwezig zijn en eventueel voorzichtig verplaatsen tot buiten het plangebied.

Bij de planrealisatie kan een klein aantal verblijfplaatsen van de algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een omgevingsvergunning FF-activiteit voor deze soorten is hier echter niet nodig, omdat hiervoor behoudens de zorgplicht, vrijstelling geldt conform de Omgevingsverordening Gelderland. Deze specifieke zorgplicht omvat de zorg voor alle in het wild in Nederland voorkomende soorten (zie verder hoofdstuk zorgplicht)

5.3.1 Vleermuizen

Volgens de literatuurgegevens komen in de ruimere omgeving van het plangebied diverse soorten vleermuizen voor, zoals de gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis en de rosse vleermuis. Deze soorten zijn strikt beschermd onder de Omgevingswet, op basis van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Zowel de zomer- als winterkolonies, als paarplaatsen en kraamkamers zijn beschermd tegen verstoring en vernietiging. Een goede verblijfplaats moet een geschikt microklimaat hebben, met een vrij constante temperatuur, een hoge luchtvochtigheid en weinig invloed van weersomstandigheden. Ook belangrijke foerageerroutes zijn beschermd.

Een eerste stap is om te kijken of er voor vleermuizen geschikte bomen of gebouwen aanwezig zijn. Er verdwijnen geen bomen met voor vleermuizen geschikte holtes. Gewone en ruige dwergvleermuizen volgen in de regel de structuren in het landschap, zoals houtwallen.

De woning en de schuren zijn bekeken. De schuren zijn laag, niet of nauwelijks geïsoleerd en ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De woning heeft geen geschikte open stootvoegen. Wel is er een pannendak met aan twee zijden kantpannen. Via de kantpannen (foto) is toegang tot het dak door met name dwergvleermuizen niet uit te sluiten.

Als de woning wordt gesloopt of het dak wordt bij de verbouw aangepakt dan is vooraf nader onderzoek nodig naar vleermuizen, conform de daarvoor beschikbare soortprotocollen. Als

beschermde verblijfplaatsen worden aangetroffen dan is een omgevingsvergunning FF-activiteit nodig. De provincie is daarvoor het bevoegd gezag.

5.4 Vogels

Er is geen broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van waarnemingen tijdens de veldbezoeken, de terreingesteldheid, waarnemingen uit de directe omgeving, bekende verspreidingsgegevens en ervaring is een inschatting gemaakt over mogelijk aanwezige soorten in het gebied.

Tijdens het bezoek zijn de volgende soorten in of om het plangebied gezien of gehoord: winterkoning, huismus, ekster, houtduif, zwarte kraai, merel en koolmees.

Uit de (wijdere) omgeving zijn waarnemingen bekend van bijv. steenuil en gierzwaluw.

Huisumus

Bij het locatiebezoek is de huismus gezien op het perceel van 98a en in de tuin van 100a. Onder de golfplaten van de schuren is nestmateriaal aanwezig, van huismus of spreeuw (foto). Het dak van de woning heeft geen vogelschroot. Daarmee zijn nestplaatsen van huismussen in de te slopen opstallen niet op voorhand uit te sluiten.

Daarom is nader onderzoek nodig in de periode april-mei om nestplaatsen aan te tonen of uit te sluiten. Bij aantreffen van in gebruik zijnde nesten is een omgevingsvergunning FF-activiteit nodig.

Gierzwaluw

Gierzwaluwen hebben een duidelijke voorkeur voor versteende gebieden en hogere gebouwen. Ze zien dan de gebouwen als rotsachtig gebied, wat van oorsprong de natuurlijke habitat vormt. Als er te veel bomen of groen aanwezig is dan zullen ze daar niet snel gaan broeden. Gierzwaluwen zijn echte zomervogels en verblijven van april/mei tot en met juli/augustus in Nederland. Ze zijn zeer honkvast en gebruiken jarenlang dezelfde nestplaats. Nieuw aangeboden nestplaatsen zullen ze niet snel bezetten.

He buitengebied hier is geen geschikt biotoop voor gierzwaluwen. Ook is de te slopen bebouwing sowieso te laag. Verblijfplaatsen zijn uit te sluiten. Nader onderzoek is niet nodig.

Huiszwaluw

De huiszwaluw is bekend uit de wijdere omgeving. Huiszwaluwen zijn van oorsprong klifbroeders. De nesten, ook wel nestkommetjes, bestaan uit balletjes modder vermengt met speeksel, waarbij strootjes en gras wordt gebruikt om de bolletjes te verstevigen. Om goed te blijven kleven is een ruwe achtergrond nodig. Anders dan de gierzwaluw nestelt de huiszwaluw aan de buitenkant van gebouwen. Eigenlijk altijd onder een dakoverstek.

Ze hebben een voorkeur voor open gebied in de omgeving van gebouwen en bruggen, die als alternatieve rotspartijen dienen. Voor broedende huiszwaluwen is de aanwezigheid van open water en openheid van het landschap een belangrijke factor. In Nederland broedt de huiszwaluw vooral in agrarisch gebied, aan de randen van steden en in dorpen.

Ze vallen onder categorie 5 van jaarrond beschermde nesten. Dat wil zeggen dat de nesten beschermd zijn als er geen andere geschikte locaties in de omgeving zijn te vinden.

Bij het locatiebezoek is onder de nok van de westgevel een restant aanwezig van een huiszwaluwnest (foto). Verder zijn geen zwaluwnesten aangetroffen.

Steenuil

De steenuil is bekend vanuit de omgeving en is de kleinste uil van Nederland. Het is een honkvaste soort die het gehele jaar in een klein territorium van enkele honderden meters verblijft (meestal <500m). Het jachtgebied bestaat uit open terrein met lage vegetatie. Nesten worden het gehele jaar ook als verblijfplaats gebruikt. Nestplaatsen bevinden zich op erven van woningen, bij boerderijen in agrarisch cultuurlandschap en aan dorpsranden. Nesten bevinden zich in holtes onder de pannen van stallen of woningen, boomholtes of andere nauwe openingen in gebouwen. In de praktijk blijkt dat ze graag gebruik maken van geschikte nestkasten als die worden aangeboden. Soms verhuizen ze al binnen een paar weken. De soort broedt vanaf maart tot mei. Maar in januari/februari is de soort al te inventariseren. De jongen vestigen zich op korte afstand van het ouderlijk territorium (SOVON, 2002, BIJ12, 2017). Nestplaatsen zijn jaarrond beschermd, evenals alle onderdelen van het leefgebied.

Het gebied en de bebouwing is onderzocht op mogelijke verblijfplaatsen van de steenuil. Hoewel de soort in de bekend is vanuit de (wijdere) omgeving is het plangebied geen typisch leefgebied voor de steenuil. Er zijn geen geschikte bomen aanwezig. Ook zijn geen geschikte toegangen gevonden in de opstallen. Het terrein lijkt niet of matig geschikt als foerageergebied. Dat wijzigt overigens niet door realisatie van de plannen. Nader onderzoek of een omgevingsvergunning FF-activiteit voor steenuilen is niet nodig.

5.4.1 Vogels algemeen

In het algemeen geldt dat ingrepen in een plangebied tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli - huismus 15 augustus) sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien is dat verboden (art. 11.37 Bal).

Verstoring van broedvogels is in sommige gevallen wel toegestaan, mits er geen negatief effect is op de populatie (art. 11.37 lid 3 Bal). Het beschadigen of vernietigen van nesten is wel verboden en dient te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels. Is dat niet mogelijk dan dient aantoonbaar te zijn onderzocht (deskundige) dat er geen vernietiging van nesten van broedvogels zal plaatsvinden.

Als bijv. met de inrichting van het terrein wordt gewacht tot het broedseizoen bestaat een kans dat grondbroeders eieren gaan leggen. Dan moet met de realisatie worden gewacht tot de jonge vogels zijn uitgevlogen. De effecten op (broed)vogels in het plangebied en de directe omgeving zullen verder beperkt of nihil zijn. Na realisatie van het plan ontstaan door de aanleg van beplanting en tuinen overigens ook weer nieuwe broedmogelijkheden.

Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels. Is dat niet mogelijk dan dient aantoonbaar te zijn onderzocht (deskundige) dat er geen vernietiging van nesten, eieren of jongen zal plaatsvinden.

5.5 Overige beschermde soorten

Van de overige beschermde soorten en soortgroepen, zoals bepaalde zeezoogdieren, vissen, kevers, weekdieren en mossen, alsmede de rode lijst soorten, is te stellen dat deze in het plangebied niet voorkomen of zijn te verwachten. Ook zullen de geplande activiteiten geen effect hebben op deze soorten.

Bij verdere realisatie van de plannen is geen sprake van overtreding als bedoeld in art. 5.1 Ow, tweede lid, aanhef en onder g en art. 11.46-11.48 of 11.54 Bal. Het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit is voor deze soortgroepen niet nodig.

5.6 Rode Lijst soorten

Er zijn verder geen Rode Lijst soorten bekend uit het gebied, waarvoor niet ook al een specifieke bescherming geldt. Het gaat dan met name om vogels, amfibieën, reptielen, zoogdieren en een enkel insect die bekend zijn uit de omgeving. Van de andere soortgroepen en rode lijst soorten is het plangebied geen geschikt habitat. Daarbij betreft het een klein oppervlak met al bestaande bebouwing. Het voldoen aan de zorgplicht is hier verder voldoende.

6 Gebiedsbescherming

De Nederlandse wetgeving houdt rekening met de ecologische waarden van beschermde natuurgebieden. Dit hoofdstuk beschrijft in algemene zin de te verwachten effecten van realisatie van het plan op deze beschermde gebieden en hun doelsoorten

6.1 Natura 2000-gebieden

Natura 2000 is een Europees netwerk van natuurgebieden. Bescherming van de Nederlandse Natura 2000-gebieden is opgenomen in de Omgevingswet. Doel is behoud, bescherming en bevordering van de biodiversiteit en om te voldoen aan o.a. de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Voor activiteiten die significant negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden gelden regels en is mogelijk een vergunning nodig. Indien effecten niet zijn uit te sluiten, is een meer uitgebreide beoordeling nodig. Dat kan een voortoets zijn of een passende beoordeling. Vergunningverlening kan alleen als er geen alternatieven zijn, er een dringende reden van openbaar belang is en natuurcompensatie plaatsvindt. Meer informatie staat in Bijlage 3.

6.1.1 Stikstofdepositie

Veel Natura 2000-gebieden zijn gevoelig voor stikstof, en er moet worden gekeken of nieuwe plannen de stikstofdepositie verhogen. Dit moet worden aangetoond voor zowel de gebruiksfase als de aanlegfase met het onlineprogramma Aerius.

Eventuele stikstoftoename moet per project worden beoordeeld, bij een toename groter dan 0.00 mol/ha/jaar is een voortoets of een passende beoordeling nodig en mogelijk een omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit.

Bij bestaand gebruik is het in sommige gevallen mogelijk intern te salderen. In een beperkt aantal situaties is ook extern salderen mogelijk, door het gebruik van stikstofruimte van een andere bron.

Ook de bouw heeft te maken met de stikstofregels. Bouwprojecten moeten stikstofuitstoot beperken, met maatregelen die proportioneel zijn voor het verwachte effect.

Voor verdere uitleg zie de samenvatting in Bijlage 3.

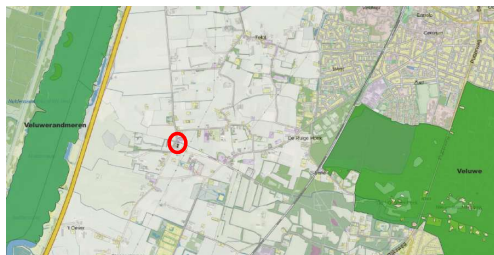
6.1.2 Situatie plangebied

Het plan ligt op ruim 2,1 km ten westen van Natura 2000-gebied Veluwe en op ca. 1,2 km ten oosten van de Veluwerandmeren.

Diverse habitats en soorten van de Veluwe zijn beschermd, zoals enkele bos- en heidetypen.

Specifieke bescherming is er voor o.a. het Vliegend hert, Gevlekte witsnuitlibel en Kamsalamander. Relevante vogelsoorten zijn o.a. Wespendif, Zwarte specht, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw en IJsvogel.

Voor de Veluwerandmeren zijn diverse watergebonden habitats beschermd en verder meervleermuis, kleine modderkruiper, rivierdonderpad, roerdomp en grote karekiet.

Gezien de afstanden zijn directe effecten op beschermde habitats en soorten uit te sluiten. De Veluwe heeft daarnaast voor stikstof gevoelige habitats, de Veluwerandmeren niet.

Gelet op de afstand in relatie tot het plan is externe werking door stikstofdepositie op voorhand uit te sluiten. Dat geldt zowel voor de gebruiksfase als voor de aanlegfase. Als hierover meer juridische zekerheid gewenst is, dan is het advies een separate stikstofberekening uit te voeren.

Het project leidt vooralsnog niet tot significant negatieve effecten. Nader onderzoek of een omgevingsvergunning Natura-2000 activiteit voor gebieden is hiermee niet nodig.

6.2 Gelders natuurnetwerk (GNN) en Groene Ontwikkelingszone (GO)

Naast toetsing op Natura 2000 gebied vindt separaat een toetsing plaats op het Gelders Natuurnetwerk (GNN), de voormalige Ecologische hoofdstructuur en onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor het GNN is door de provincie Gelderland een aantal criteria opgesteld waaraan wordt getoetst of een plan invloed heeft op de wezenlijke waarden en kenmerken.

Daarnaast zijn Groene Ontwikkelingszones (GO) aangewezen. Dat zijn gebieden met andere functies dan natuur die ruimtelijk verweven zijn met de natuur van het Gelders Natuurnetwerk en daar functioneel mee samenhangen. Het beleid in de GO is gericht op versterking van die samenhang.

Een deel van het GNN ligt aan de westzijde van de Waterweg. Het plangebied ligt daarmee buiten het GNN en de GO. Planrealisatie heeft geen negatieve effecten op de natuurwaarden van deze gebieden. Verder onderzoek of een ontheffing zijn niet nodig.

Daarnaast ligt het plangebied binnen de Gelderse streek Randmeerkust. In de Omgevingsverordening Gelderland staat (Afd. 5.3) dat bij een nieuwe activiteit of ontwikkeling rekening gehouden met de voor die streek vastgestelde kernkwaliteiten en ontwikkeldoelen van het landschap. Gezien de ligging, de indeling en de aard van de werkzaamheden zal het plan geen aantasting van de kernkwaliteiten veroorzaken.

6.3 Beschermde houtopstanden

Ter bescherming van bos, natuur en landschap is in de Ow ook bescherming opgenomen voor houtopstanden. Dat is breder dan alleen bos en omvat ook bijv. hakhout, griend of struiken die aan bepaalde voorwaarden voldoen, zoals beschreven in afd. 11.3 Bal. Buiten de kom gaat het dan om houtopstanden vanaf 10 are (1000 m²) of een rijbeplanting van meer dan 20 bomen.

Bevoegd gezag zijn meestal Gedeputeerde Staten van de provincie. Afhankelijk van de aanvraag en het beleid kan het zijn dat er een herplantplicht wordt opgelegd.

In deze situatie is alleen sprake van erf en tuinen met een enkele boom en struik. Er is daarmee geen sprake van een houtopstand in de zin van de Wet.

7 Samenvatting en conclusies

7.1 Algemeen

Verschillende soorten planten, dieren worden beschermd onder de Omgevingswet. Er zijn beschermde soorten en beschermde gebieden. Op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn, zijn in de Wet speciale beschermingsgebieden aangewezen. Een ruimtelijke ontwikkeling of activiteit is alleen mogelijk als duidelijk is dat beschermde nesten, holen of andere verblijfplaatsen niet worden vernield of beschadigd. Verstoring is in sommige gevallen wel toegestaan, mits er geen negatief effect is op populatieniveau. Beschermde planten mogen niet worden verwijderd van hun groeiplaats. Ook mogen door een ruimtelijke ontwikkeling geen significant negatieve effecten plaatsvinden op beschermde gebieden.

Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur heeft in opdracht van initiatiefnemer een natuurtoets uitgevoerd aan de Waterweg 100a in het buitengebied van Putten. Plan is de bestaande oude schuren te slopen en de bedrijfswoning 100a te slopen of te verkleinen tot maximaal 80 m² en aan de zijde van de Volenbekerweg een nieuwe woning met bijgebouw te realiseren. Uit de quickscan moet blijken of de realisatie van het plan gevolgen kan hebben voor beschermde natuurwaarden.

7.2 Beschermde soorten

Op het perceel is gekeken naar beschermde soorten en verblijfplaatsen. Specifiek is gezocht naar (potentiële) verblijfplaatsen van vleermuizen, marters en eventuele jaarrond beschermde nesten van vogels. Het terrein voldoet niet aan de eisen die (kleine) marters stellen aan de omgeving (3 V's). De oude opstallen zijn niet of slecht geïsoleerd en laag en hebben geen spouw. De schuren zijn ongeschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Onder de golfplaten van de daken is wel hier en daar nestmateriaal aanwezig, van huismus of spreeuw. De woning heeft een pannendak, zonder vogelschroot. Verblijfplaatsen van jaarrond beschermde nesten van huismussen zijn daarmee niet op voorhand uit te sluiten.

Het dak van de woning bestaat uit dakpannen, met bij de kantpannen potentiële toegangen voor met name dwergvleermuizen. De woning wordt gesloopt of verkleind. Als het dak in stand blijft is nader onderzoek niet nodig. Als wel activiteiten plaatsvinden aan het dak, dan is vooraf nader onderzoek nodig om verblijfplaatsen van dwergvleermuizen uit te sluiten of aan te tonen.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek zijn nest- en/of verblijfplaatsen van huismus en dwergvleermuizen niet uit te sluiten en is nader onderzoek nodig conform de soortprotocollen.

Er geldt een vrijstelling voor de algemeen beschermde soorten (Omgevingsverordening Gelderland). Overigens blijft de algemene en de specifieke zorgplicht altijd van kracht.

7.3 Beschermde gebieden

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen is de conclusie dat deze ingreep geen negatieve invloed heeft op de specifieke natuurwaarden. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Veluwerandmeren op ruim 1.2km afstand.

Directe effecten op soorten of habitats zijn uit te sluiten. Ook indirecte effecten, zoals stikstofdepositie, worden niet verwacht. De Veluwe ligt op ruim 2.1 km afstand en het gaat om slechts 1 woning. Deze wordt gasloos, waarmee er sowieso een reductie is van de emissie.

Is meer inzicht gewenst in de indirecte effecten van stikstofdepositie (externe werking) dan is het advies hier een separate rapportage over op te stellen.

Aanvullend onderzoek of een vergunning Natura 2000-activiteit voor gebieden is vooralsnog niet nodig.

7.4 Voorbehoud en zorgplicht

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een verkennend terreinbezoek. Om de risico's op verstoring van beschermde soorten (bijv. vogels) op het werkterrein te minimaliseren, wordt aanbevolen om voorafgaand aan de werkzaamheden het terrein te controleren op de aanwezigheid van beschermde soorten.

Zorgplicht

In art. 11.27 van het Bal, is een specifieke zorgplicht voor alle in het wild voorkomende planten en dieren vastgelegd. Dit is vergelijkbaar met de algemene zorgplicht uit de Wnb.

Het houdt in dat degene die een flora- en fauna-activiteit verricht passende maatregelen neemt om schade aan van nature in het wild voorkomende soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Dit omvat alle soorten, inclusief de vrijgestelde. Dit betekent onder meer dat een initiatiefnemer zich tijdig op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen van het plan. Bij de uitvoering moeten negatieve gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen dan wel beperkt of ongedaan gemaakt. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het voorkómen van verontrusting of verstoring in de kwetsbare perioden zoals de broed-/voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden kan per soortgroep verschillen. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een plangebied in die periode bouwrijp wordt gemaakt, geeft realisatie gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar meestal geen problemen. Vaak is het voldoende om rekening te houden met de broedtijd (15 maart-15 juli-huismus tot 15 augustus).

Als bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie buiten het broedseizoen worden verwijderd of kunnen bomen buiten het broedseizoen worden gekapt, zodat er geen vogels gaan broeden.

Waarneming soorten of verblijfplaatsen

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden van nature in het wild voorkomende soorten of verblijfplaatsen daarvan worden waargenomen, dan zijn maatregelen nodig te om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen). Bij wettelijk beschermde soorten kan het inschakelen van een soortdeskundige noodzakelijk zijn.

7.5 Ecologische kansen / natuurinclusief bouwen

Overigens zijn relatief eenvoudig extra voorzieningen te realiseren voor vogels en/of vleermuizen. Door de betere isolatie van woningen verdwijnen openingen, kieren e.d. en daarmee nest- en schuilplaatsen, die vroeger heel gewoon waren. De maatregelen kosten weinig geld maar betekenen veel voor de betreffende soorten. Zo is een bijdrage te leveren aan het behoud van deze soorten voor de toekomst. Bijvoorbeeld een kast of andere voorziening voor de huismus. Eén of meer duurzame kasten voor vleermuizen (eten veel muggen), bij voorkeur op minimaal 3m hoog, vrij aanvliegbaar en zonder verlichting vlakbij.

8 Overzicht en advies

- 1) Initiatiefnemer heeft het plan op het perceel van de Waterweg 100a te Putten de oude schuren te slopen, de bedrijfswoning te slopen of te verkleinen en een nieuwe woning met bijgebouw te realiseren aan de zijde van de Volenbekerweg.
- 2) Het terrein is onderzocht op beschermde soorten en/of verblijfplaatsen.
- 3) Er is specifiek gezocht naar aanwijzingen voor verblijfplaatsen van marters, vleermuizen en jaarrond beschermde nesten. Uit de resultaten blijkt dat er nestplaatsen van de huismus in de schuren en de woning niet op voorhand zijn uit te sluiten. Daarom is nader onderzoek nodig conform het kennisdocument huismus. De woning heeft een pannendak. Via de kantpannen aan de kopse kanten zijn potentiële invliegopeningen aanwezig voor dwergvleermuizen. Als activiteiten plaatsvinden aan het dak van de woning, dan is eerst nader onderzoek nodig conform het vleermuisprotocol.
- 4) Bij uitvoering van de werkzaamheden altijd invulling geven aan de 'specifieke zorgplicht' (art. 11.27 en 11.28 Bal), wat inhoudt dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Dat betekent hier bijv. het slopen te starten buiten de broedtijd.
- 5) Het plan ligt op ruim 2,1 km van de Veluwe en op ruim 1,2 km van de Veluwerandmeren. Directe effecten op beschermde soorten en habitats zijn uit te sluiten. Ook zal de stikstofdepositie gezien de afstand en de omvang van het plan niet hoger zijn dan 0.00 mol/ha/jr. Externe werking is daarmee uit te sluiten. Het uitvoeren van een voortoets of een passende beoordeling is niet nodig.

9 Literatuur

- Arcadis (2018). De staat van instandhouding, Factsheets voor 25 soorten in Gelderland. Arnhem
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3de herziene druk.
- BIJ12, 2023, Kennisdocument Huismus 2.1
- BIJ12, Juli 2017 Kennisdocument Steenuil 1.0
- BIJ12, 2023, Kennisdocument Gierzwaluw 2.0
- BIJ12, Juli 2017, Kennisdocument Das 1.0
- BIJ12, 2024, Kennisdocument Gewone dwergvleermuis 2.0
- BIJ12, sept. 2024, Kennisdocument ruige dwergvleermuis 2.0
- BIJ12, 2024, Kennisdocument kleine marterachtigen 1.0
- Janssen, J.A.M. en Schaminée, J.H.J., 2008: Soorten van de habitatrichtlijn
- Lange, R., P.Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Mitigatiecatalogus gebouwbewonende soorten Groningen, Arcadis, december 2022
- Provincie Gelderland: Omgevingsverordening
- Regiebureau Natura 2000, Naslagwerk Natura 2000
- www.infomil.nl
- www.iplo.nl
- www.bij12.nl
- <http://www.nederlandsesoorten.nl/>
- www.Natura2000.nl
- www.Natuurloket.nl
- www.RAVON.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.soortenregister.nl
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000>
- <http://www.vleermuis.net>
- www.wetten.nl

Bijlagen

1. Overzicht situatie
2. Foto's plangebied
3. Samenvatting natuurwetgeving
4. Voorbeeld maatregelen

Disclaimer

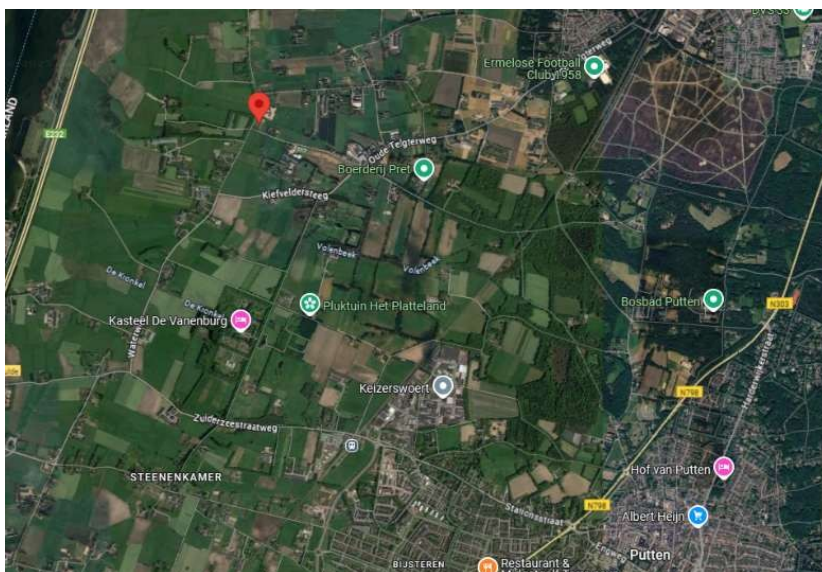
Deze quickscan is met zorg opgesteld op basis van beschikbare informatie, terreinbezoek en/of bureaustudie. De quickscan geeft een momentopname en is bedoeld als een eerste inschatting van mogelijke ecologische effecten van een voorgenomen activiteit op natuurwaarden, met name in het kader van de Wet natuurbescherming.

Aan deze quickscan kunnen geen rechten worden ontleend. De resultaten en conclusies zijn indicatief en geven geen garantie voor de afwezigheid van beschermde soorten of natuurwaarden. Bij wijzigingen in het plan, tijdsverloop of het ontbreken van aanvullende onderzoeken kunnen de bevindingen en adviezen wijzigen.

De opdrachtgever blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de uiteindelijke beoordeling van de natuurwetgeving en het eventueel verkrijgen van de benodigde toestemmingen of ontheffingen van bevoegde gezagen.

Bijlage 1 Overzicht situatie

Bestaand en te slopen

Nieuwe situatie

Bijlage 2 Foto's

Bedrijfswoning – kantpannen en oud nest huiszwaluw (rechts)

Garage en oud nestmateriaal (rechts)

St. Janskruid (links) en lijsterbes

Struiken tuin en kamille (rechts)

Schuren zijde Volenbekerweg

Schuur achter Waterweg 100 (links) en overkapping

Oud nestmateriaal

Noord- en westzijde (rechts) schuur

Nestmateriaal en hondenhok (rechts)

Nestmateriaal en ruimte schuur

Binnenzijde schuur

Schuur met klimop op dak en brandnetels (rechts)

Zuidzijde schuur en vlier (rechts)

Kleefkruid (links) en klimop

Zuidzijde schuur met klimop

Bijlage 3

Samenvatting natuurwetgeving

Samenvatting Natuur in de Omgevingswet

Versie juni 2025

Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader van de natuurwetgeving beschreven en de toepassing bij ruimtelijke ingrepen en beheer. De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en Nationale wet- en regelgeving. Per 1 januari 2024 is de Wet natuurbescherming (Wnb) opgegaan in de Omgevingswet, samen met 25 andere wetten die gaan over de fysieke leefomgeving. De Wet beoogt waardevolle natuur te beschermen met duidelijke en eenvoudige regels. Er is net als in de oude regelgeving onderscheid tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. Daar waar sprake is van Europese bescherming verandert er qua beschermingsniveau niet zo veel. In de soortenbescherming is wel het één en ander gewijzigd voor wat betreft de nationale bescherming.

De Omgevingswet gaat uit van activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor natuurwaarden. Dat betreft zowel soorten als gebieden.

Doel van de Wet

Doel van de Omgevingswet is een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL), een duurzame ontwikkeling, bevordering van een gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, waarbij ook de intrinsieke waarde van de natuur (Art. 1.3 Ow) is benoemd.

Hiermee is ook duidelijk dat natuur en economie beide van belang worden geacht en dat het ontwikkelen van natuur ten dienste kan staan van maatschappelijke functies. Of zoals de memorie van antwoord het stelt: *'De ambitie van het natuurbeleid en het doel van de natuurwetgeving is om de natuur en de maatschappij, ecologie en economie, met elkaar te verbinden en zo mogelijk elkaar laten versterken.'*

Omgevingswet

De Wet natuurbescherming (Wnb) is per 1 januari 2024 opgegaan in de Omgevingswet (Ow). Inhoudelijk is de Wet op hoofdlijnen vergelijkbaar met de Wnb, maar wat betreft procedure en terminologie is wel het één en ander gewijzigd. Zo is het begrip flora- en fauna-activiteit geïntroduceerd. Dat is een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten. Bij mogelijk negatieve gevolgen kan een omgevingsvergunning nodig zijn (was ontheffing onder de Wnb). Er gelden rijksregels voor een dergelijke omgevingsvergunning, bijvoorbeeld over het aanvragen of het beoordelen ervan. Ook kunnen er (decentrale) vrijstellingen zijn. De provincie is in de meeste gevallen bevoegd gezag.

In de Ow zelf zijn algemene regels opgenomen, waaronder ook de zorgplicht, zijn de bevoegdheden geregeld en iets over de kerninstrumenten en hoe die zich verhouden tot elkaar.

Kerninstrumenten Ow

Er zijn in principe zes kerninstrumenten opgenomen in de Ow, dat zijn de omgevingsvisie, programma's, algemene Rijksregels, decentrale regels, omgevingsvergunning en projectbesluit.

Gemeenten zijn verplicht een omgevingsvisie vast te stellen voor haar grondgebied. Hierin staat wat de gemeente wil bereiken op het gebied van de fysieke leefomgeving. De gemeente kan hierbij omgevingswaarden vaststellen. Dat kan op basis van de algemene rijksregels, maar het kunnen ook eigen waarden zijn.

Met een programma kan gericht een doel worden nagestreefd. Voor de provincies zijn bijv. plannen voor natuurherstel (o.a. bij overschrijding van de kritische depositiewaarde stikstof) verplichte programma's voor de provincies.

Het Rijk heeft in een aantal AMvB's een aantal regels opgenomen ter bescherming van de fysieke leefomgeving en daarbij ook de eventuele afwijkmogelijkheden door gemeenten. Ook is opgenomen hoe om te gaan met vergunningplicht en vergunningvrije situaties.

Een belangrijk onderdeel zijn de decentrale regels.. Zo zijn gemeente verplicht een omgevingsplan vast te stellen (uiterlijk 2032) en de provincies een omgevingsverordening. Deze bevatten een uitwerking van alle rijksregels en gaan over het hele grondgebied van de gemeente of provincie. Tot de tijd dat gemeenten een eigen omgevingsplan hebben vastgesteld, zijn alle 'oude' regels tijdelijk in art. 22 van de gemeentelijke omgevingsplannen opgenomen. Dat wordt wel de 'bruidsschat' genoemd. In het omgevingsplan moet de gemeente aangeven waar wat kan en mag en waarvoor een omgevingsvergunning nodig is.

Als er een omgevingsvergunning nodig is, dan moet dit worden aangevraagd via het omgevingsloket. Dit gaat altijd over activiteiten, bijvoorbeeld een flora- en fauna-activiteit. Er is in tegenstelling tot de oude regelgeving geen aanhaakplicht. Een vergunning kan dus 'los' per activiteit worden aangevraagd (bijv. bouwen, BOPA, FF-activiteit).

Projectbesluiten tenslotte zijn vooral van belang bij grotere projecten, meestal door Rijk of provincie en met grote belangen voor omwonenden.

AMvB's: Bal, Bkl, Bbl en Ob

In een aantal AMvB's zijn de regels uitgewerkt. Door de grote hoeveelheid wetten en regels zijn dit helaas erg uitgebreide documenten geworden met ook nog weer vele bijlagen.

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is in afdeling 11.2 opgenomen welke flora- en fauna-activiteiten vergunningplichtig zijn. In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) is bepaald onder welke voorwaarden een vergunning is te verlenen (Par. 8.6.2 Bkl). In het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) is nu nog niet veel natuur opgenomen. Dat kan in de toekomst veranderen als natuurinclusief bouwen meer de norm gaat worden. In het Omgevingsbesluit staan regels over het bevoegd gezag voor omgevingsvergunningen, over procedures, handhaving en uitvoering, en over het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het Omgevingsbesluit geldt voor alle partijen die actief zijn in de fysieke leefomgeving – burgers, bedrijven en overheid. In het Ob staat dat de provincie in de meeste gevallen het bevoegd gezag is voor een Natura 200-activiteit of een FF-activiteit.

Veel feitelijke uitvoeringsregels zijn opgenomen in de Omgevingsregeling (Or), een Ministeriële regeling die hoort bij de AMvB's. Deze bevat 38 bijlagen, maar met subnummering zijn het er rond de 60. In de Or zijn met name technische en administratieve zaken uitgewerkt. De flora- en fauna-activiteiten staan in afd. 4.7 Or. Hierin zijn ook bijv. schadesoorten en vergunningvrije activiteiten aangewezen.

Ook in een programma of omgevingsverordening kan de provincie aangeven dat er geen omgevingsvergunning nodig is voor bepaalde flora- en fauna-activiteiten (vergunningvrije activiteiten).

Diverse flora- en fauna-activiteiten waarvoor een gedragscode geldt, kunnen vergunningvrij worden uitgevoerd (Bal: art. 11.45, tweede en derde lid (*vogels*), 11.53, tweede en derde lid (*habitatrichtlijn*) en 11.59, tweede en derde lid (*andere beschermde soorten*)). Voor het vaststellen van de gedragscodes gelden verschillende criteria. En het verrichten van die activiteit moet ook feitelijk plaatsvinden volgens deze geldende gedragscode (zie ook art. 11.30, 11.38 en 11.44 Bal). De Omgevingsregeling wijst aan voor welke flora- en fauna-activiteiten er een gedragscode geldt (art. 4.23a, 4.26a en 4.31a nog concept).

Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) geeft o.a. regels over omgevingswaarden en bevat kaders voor bijv. de vergunningverlening.

Het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) gaat over alle bouwwerken en vervangt het oude Bouwbesluit. Hierin staan ook regels voor bijv. bouw- en sloopwerkzaamheden, veiligheid en gezondheid van bouwwerken. Inmiddels wordt er gewerkt aan nieuwe regels in het Bbl die natuurinclusief bouwen moeten bevorderen. Veel dieren, waaronder vogel- en vleermuissoorten, zijn afhankelijk van een stedelijke omgeving, voor het vinden van een standplaats, een rustplaats, voedsel en nestgelegenheid. De invulling is afhankelijk van lokale omstandigheden en lokaal aanwezige soorten.

De maatregelen die betrekking hebben op klimaat en een gezonde leefomgeving zijn meestal ook goed voor de natuur en de biodiversiteit. Met enige extra aandacht voor het natuuraspect is dan veel winst te behalen. Denk aan verblijfruimtes of nestelstenen in de gevels en daken voor gebouwafhankelijke soorten zoals de huismus, gierzwaluw en diverse vleermuizen. Aan groene daken en/of groene gevels en wilde planten in de tuin. Of het verbinden van openbaar groen als een lint door stad of dorp en het gebruik van inheemse soorten in het openbaar groen. Zo ontstaan natuurlijke routes voor vogels, vlinders en zoogdieren.

De Omgevingswet biedt hiervoor kansen: gebouw gebonden eisen in het Bbl en regels voor natuur rondom de woning en in de openbare ruimte in de eisen voor gemeentelijke omgevingsplannen. De regering is voornemens in het Bbl een grondslag op te nemen om in de Omgevingsregeling specifieke eisen aan verblijfsvoorzieningen voor gebouwafhankelijke beschermde soorten te kunnen stellen (beschermde soorten, zoals de huismus, gierzwaluw en een aantal vleermuissoorten). De verwachting is dat dit medio 2025 in werking zal treden (zie ook ¹).

Natura 2000-gebieden

Voor wat betreft de Europees beschermde gebieden en daarin levende soorten sluit de Ow daarop aan. Dit omvat de bescherming van de Natura 2000-gebieden. Artikel 2.44 Ow vormt de invulling van de Europese gebiedsbescherming onder de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouding van bijzondere gebieden in Nederland. De Nederlandse wetgeving heeft dit vastgelegd in een groot aantal Natura 2000-gebieden.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/besluiten/2024/05/07/ontwerpbesluit-verzamelijziging-besluit-bouwwerken-leefomgeving-diverse-onderwerpen-2024>

De provincie is meestal het bevoegd gezag en is verantwoordelijk voor het opstellen van beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden (verplicht programma art. 3.8, lid 3 en art. 3.9, lid 4 Ow). In de Omgevingsverordening kan de provincie het beleid t.a.v. Natura 2000-gebieden vastleggen en bijzondere provinciale natuurgebieden en landschappen aanwijzen. Ook geeft de verordening invulling aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN). In de verordening zijn regels opgenomen wat wel en niet mag en onder welke voorwaarden.

Beleidsregels die de provincie kan uitwerken betreft bijv. het salderen van stikstof, een vrijstelling voor het beweiden door vee buiten een bepaalde bufferzone, een vrijstelling bij bestendig beheer en onderhoud en welke nesten jaarrond bescherming genieten (zie ook art 11.17, 11.26, 11.34 en 11.40 Bal).

Als een Natura 2000-activiteit invloed heeft op beschermde soorten of habitats is een omgevingsvergunning nodig.

Natura 2000-activiteit

De Ow gaat uit van activiteiten. Activiteiten welke significante invloed kunnen hebben op Natura 2000-gebieden heten een Natura 2000-activiteit. Een juridische definitie staat in bijlage A van de Ow.

Natura 2000-activiteit:

activiteit, inhoudende het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Er is geen definitie van 'significant' gegeven, dus dat moet blijken uit een beschrijving van diverse factoren, zoals bijv.:

- afname oppervlakte van een habitat in relatie tot de zeldzaamheid daarvan
- afname populatie in relatie tot de zeldzaamheid van planten- of diersoorten in die populatie
- algemene condities van het gebied voor behoud en herstel van een habitat of van soorten

Het komt neer op de vraag of de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in gevaar komen door de activiteit. De Leidraad bepaling significantie² geeft handvatten om invulling te geven aan de term 'significant' en ook de Handreiking Voortoets Stikstof van BIJ12.

Een Natura 2000-activiteit kan plaatsvinden in een Natura 2000-gebied. Maar heel vaak vindt de activiteit juist plaats buiten een Natura 2000-gebied. Ook dan kan een activiteit effect op het Natura 2000-gebied hebben. Dit wordt de 'externe werking' genoemd. Een voorbeeld hiervan is de stikstofdepositie.

Als het effect significant kan zijn, moet de initiatiefnemer meestal een omgevingsvergunning voor de betreffende Natura 2000-activiteit hebben (art. 5.1 lid 1 Ow). Als significante effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten, dan kan een voortoets uitsluitel geven. Als daaruit blijkt dat significante effecten zijn uit te sluiten, dan is een vergunning niet nodig. Is dit niet uit te sluiten dan is een passende beoordeling nodig (art. 16.53 Ow). Als daaruit blijkt dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied met zekerheid niet zal aantasten, dan kan vergunningverlening plaatsvinden (artikel 8.74b, Besluit kwaliteit leefomgeving). Geeft die beoordeling deze zekerheid niet, dan kan vergunningverlening alleen plaatsvinden als aan alle volgende voorwaarden is voldaan (ADC-toets – art. 8.74b Bkl):

- er zijn geen reële Alternatieven voor de activiteit
- er is sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang
- er vindt natuurCompensatie plaats

Een dwingende reden van groot openbaar belang kan ook een reden zijn van sociale of economische aard. Als het om een prioritaire habitat of prioritaire soort gaat, dan geldt als dwingende reden van groot openbaar belang alleen, menselijke gezondheid, openbare veiligheid, gunstige effecten voor het milieu of een reden die door de Europese Commissie is geaccepteerd (dat kan ook een reden van sociale of economische aard zijn).

Specifieke zorgplicht Natura 2000-gebieden

In het Bal is een specifieke zorgplicht opgenomen voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden (art. 11.1 en 11.6 Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied kunnen hebben, moet nadelige gevolgen zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, voorkomen, beperken of ongedaan

² Leidraad bepaling significantie, 27 mei 2010, Steunpunt Natura 2000 en BIJ12: Handreiking Voortoets Stikstof februari 2021

maken (art. 11.6 lid 1 van het Bal). Een initiatiefnemer moet nagaan of nadelige effecten op voorhand zijn uit te sluiten. Als nadelige gevolgen niet op voorhand zijn uit te sluiten op grond van objectieve gegevens, dan zijn op basis van de zorgplicht passende preventieve maatregelen nodig (art. 11.6 lid 2d Bal). Is dat niet voldoende of niet mogelijk dan is het treffen van passende herstelmaatregelen nodig (art. 11.6 lid 2f Bal). Er is onderzoek nodig om na te gaan welk effect de maatregelen hebben.

Stikstofdepositie

Diverse Natura 2000-gebieden hebben habitats welke gevoelig zijn voor verzuring. Daarom moet bij nieuwe plannen naast andere eventuele directe gevolgen ook worden bekeken of de plannen leiden tot toename van de stikstofdepositie (externe werking).

Stikstof is één van de aspecten waarop een project of plan (zoals een afwijking omgevingsplan) moet worden getoetst. Complicerende factor hierbij is dat stikstof tot op grote(re) afstand van de bron neerslaat. Daarbij zijn er in Nederland momenteel 118 Natura 2000-gebieden met overbelaste stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van (dier)soorten.

Voor projecten betekent dit dat moet worden beoordeeld of een omgevingsvergunning is vereist. Gedeputeerde staten (en in een aantal gevallen het Rijk) zijn het bevoegde gezag voor deze vergunning.

De Omgevingswet geeft regels over een stikstofregistratiesysteem voor woningbouwprojecten en enkele rijkswegen. Dat systeem houdt bij hoeveel ruimte er aan stikstofdepositie is voor (nieuwe) projecten zonder dat Natura 2000-gebieden daaronder lijden. De uitwisseling en/of toedeling van stikstofruimte loopt via Aerius Register. Dit is alleen beschikbaar voor het bevoegd gezag.

Stikstofregistratie

Per 1 juli 2021 is de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering en ook het bijbehorende Besluit van kracht geworden. De regelt de structurele stikstofaanpak door de volgende onderdelen op te nemen in het stelsel van de Omgevingswet:

- resultaatsverplichtende omgevingswaarden voor de stikstofdepositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (in 2030 moet minimaal 50% en in 2035 minimaal 74% van de voor stikstof gevoelige habitats onder de kritische depositiewaarde (KDW) zitten).
- een verplicht Rijksprogramma stikstofreductie en natuurverbetering
- een systeem van monitoring en bijsturing

Onderdeel van deze wet was de vrijstelling voor bouw- sloop en eenmalige aanlegactiviteiten, in het kort de bouwvrijstelling. Door een uitspraak van de Raad van State van 2 november 2022 mag de bouwvrijstelling niet meer worden toegepast. Daardoor moet nu dus weer voor elke aanvraag ook in de aanlegfase worden bekeken of er mogelijk significant negatieve effecten kunnen optreden op beschermde gebieden.

In- en extern salderen

Bestaande en/of vergunde stikstof mag in sommige gevallen deels worden ingezet voor andere projecten. Dat kan door in- of extern salderen. Bij intern salderen wordt de bestaande stikstofemissie in het plangebied verdisconteerd met de nieuwe situatie. Bij extern salderen gaat dat met stikstof van buiten het plangebied. Provincies kunnen in beleidsregels vastleggen hoe hiermee wordt omgegaan.

Wijziging regels intern salderen

Op 18 december 2024 heeft de RvS besloten dat intern salderen niet meer in de voortoets mag worden gebruikt om te bepalen of een natuurvergunning nodig is. In de voortoets mag alleen nog worden gekeken naar de gevolgen van het project op zichzelf, zonder rekening te houden met de gevolgen van de oude situatie.

Intern salderen is nu alleen toegestaan in de passende beoordeling om te bepalen of een vergunning kan worden verleend. Wat er op grond van een natuurvergunning aanwezig is of had mogen zijn, vormt de referentiesituatie. Soms is er geen natuurvergunning, maar wel een toestemming op grond van milieuregels. Ook daaraan kan een referentiesituatie worden ontleend. Hierbij geldt dat uitsluitend mag worden uitgegaan van de gevolgen van activiteiten die vergund en feitelijk aanwezig zijn. Structureel onbenutte ruimte in een milieutoestemming maakt geen deel meer uit van de referentiesituatie. Latente ruimte is dus bij een milieutoestemming uitgesloten.

Intern salderen blijft toegestaan bij de passende beoordeling. Provincies kunnen beleidsregels opstellen met voorwaarden waaraan een aanvraag moet voldoen. Hierbij speelt ook het additionaliteitsprincipe een belangrijke rol. Dit principe houdt in dat de inzet van de referentiesituatie niet tevens nodig mag zijn om natuur te behouden, te herstellen of verslechtering te voorkomen.

De uitspraak heeft directe gevolgen voor lopende en toekomstige vergunningprocedures. De strengere voorwaarden maken intern salderen vrijwel gelijk aan extern salderen. Voor bedrijven die tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2025 zonder vergunning intern saldeerden, geldt een overgangsperiode tot 2030. Gedurende deze periode kunnen zij alsnog een vergunning aanvragen of hun activiteiten aanpassen.

Regels in Gelderland

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben regels vastgesteld voor intern en extern salderen. Deze beleidsregels gelden bij het verlenen van vergunningen op grond van de Omgevingswet vanwege de effecten door stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Voor activiteiten waarbij niets verandert, blijft de vergunning behouden. Voor activiteiten die een vergunning vereisen, moet worden gewaarborgd dat de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden per saldo niet toeneemt. De beleidsregels stellen specifieke voorwaarden voor intern en extern salderen:

- Intern salderen: Bedrijf mag een bepaalde hoeveelheid stikstof uitstoten. Nieuwe activiteiten of bestaande activiteiten veranderen kan, als de depositie per saldo niet toeneemt. Alleen de al gerealiseerde capaciteit van de vergunning is te gebruiken voor saldering. Eind april 2025 heeft de provincie Gelderland een voorbereidingsbesluit genomen en een beperkingengebied stikstofemissie vastgesteld rond o.a. de Veluwe. De zone varieert van 0-500m. Toename van de stikstofdepositie door nieuwe activiteiten of uitbreiding van bestaande activiteiten is niet toegestaan. Er is een aantal uitzonderingen waarvoor een meldingsplicht geldt, zoals bij een reductie van 70% t.o.v. 2018 of tijdelijke projecten (18 maanden of korter).
- Extern salderen: De aanvrager maakt gebruik van de vergunning van een ander bedrijf dat wordt beëindigd. Slechts 70% van de gerealiseerde stikstofcapaciteit mag gebruikt worden. Indien de N-depositie plaatsvindt op habitattypen die in de natuurdoelanalyse van het betreffende gebied een nee, tenzij-oordeel hebben gekregen, wordt slechts maximaal 35% van de N-depositie bij de verlening van de natuurvergunning betrokken.

Onder de Omgevingswet (Ow) bestaat de mogelijkheid om een vergunning te verlenen op basis van stikstofdepositieruimte uit een register (AERIUS-register). Dit is tijdelijk geregeld in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl, artikel 8.74e). De berekening van de stikstofdepositie moet verplicht worden uitgevoerd met het online programma AERIUS, dat jaarlijks op 1 oktober een nieuwe release krijgt.

Bouwen en stikstof

In het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) staan regels over het beperken van de stikstofuitstoot bij bouwwerkzaamheden. Degene die bouwwerkzaamheden uitvoert of laat uitvoeren, moet adequate maatregelen nemen om de stikstofuitstoot te beperken (artikel 7.19a Bbl). Dat geldt alleen voor een van de volgende gevallen:

- Voor het bouwen is een omgevingsvergunning voor een technische bouwactiviteit nodig
- Voor het bouwen is een bouwmelding nodig

De verplichting geldt dan voor de bouwfase op de bouwplaats. Dus bijvoorbeeld niet voor vervoersbewegingen van en naar de bouwplaats of voor het gebruik van het gerealiseerde bouwwerk (gebruiksfase).

Bij 'adequaat' gaat het om maatregelen die doeltreffend, doelmatig en dus proportioneel zijn. Daaronder vallen dus geen maatregelen die onevenredig zwaar zijn (voor degene die bouwt of laat bouwen) ten opzichte van het te verwachten effect. Aan de andere kant is het ook niet de bedoeling dat degene die bouwt of laat bouwen alleen maar enkele zeer beperkte maatregelen neemt terwijl andere proportionele en effectieve maatregelen blijven liggen.

Informatie over deze stikstofbeperkende maatregelen moet gelijktijdig met een bouwmelding of vergunningaanvraag (voor de technische bouwactiviteit) naar het bevoegd gezag toe (artikel 7.5c Bbl). Voor een sloopmelding geldt dat als redelijkerwijs meer dan 10 m³ is te verwachten. Op deze manier zijn de voorgenomen maatregelen bekend voor aanvang van de bouw. Ook als de informatie later wijzigt, moeten die gewijzigde gegevens naar het bevoegd gezag toe (artikel 7.5c, lid 2 Bbl).

Met het formulier informatieplicht emissiereductieplicht is de informatie toe te sturen. Informatie over de stikstofbeperkende maatregelen moet ook aanwezig zijn op de bouwplaats (artikel 7.8, onder h Bbl). Hierin verklaart de bouwer dat wordt voldaan aan de routekaart SEB (Schoon en emissieloos bouwen). Hierin is een aantal niveaus opgenomen m.b.t. emissie-eisen van mobiele werktuigen waaraan minimaal moet worden voldaan.

Het bevoegd gezag kan met een maatwerkvoorschrift een specifieke invulling geven aan de regel over het nemen van stikstofbeperkende maatregelen (artikel 7.5, lid 4 Bbl). Het maatwerkvoorschrift mag de uitvoering van het projectbesluit niet belemmeren.

Meer informatie is te vinden in de 'Handreiking emissiereductieplicht aan het bevoegd gezag'.

Provinciale natuurbescherming

Naast toetsing op Natura 2000 gebied vindt separaat een toetsing plaats op het Natuurnetwerk Nederland (NNN), zoals bijv. in Utrecht, Overijssel en Noord-Holland. In Gelderland heet dat het Gelders Natuurnetwerk (GNN). De provincies kunnen gebieden aanwijzen en een aantal criteria opgesteld waaraan wordt getoetst of een plan invloed heeft op de wezenlijke waarden en kenmerken van die gebieden.

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is vastgelegd in het Bkl (o.a. art. 7.8 Bkl). Provincies werken dat uit in de provinciale omgevingsverordeningen. De basis hiervoor is opgenomen in het Bkl. Per gebied worden de wezenlijke kenmerken en waarden bepaald. In de omgevingsverordening legt de provincie vervolgens vast hoe ze omgaan met de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van deze wezenlijke kenmerken en waarden, ingeval van ontwikkelingen in of nabij het NNN.

Hierover is in de instructieregels van het Bkl opgenomen dat:

“De regels verzekeren in ieder geval dat de kwaliteit en oppervlakte van het natuurnetwerk Nederland niet achteruitgaan, dat de samenhang tussen de gebieden van het natuurnetwerk wordt behouden en dat, als binnen het natuurnetwerk activiteiten worden toegelaten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken of waarden van het natuurnetwerk, deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven.”

Daarnaast hebben veel provincies extra gebieden aangewezen (Gelderland bijv. de Groene Ontwikkelingszone (GO) en Utrecht de Groene Contour (GC)). Dat zijn gebieden met andere functies dan natuur die ruimtelijk verweven zijn met de natuur van het Natuurnetwerk Nederland en daar functioneel mee samenhangen. Het beleid in die gebieden is gericht op versterking van die samenhang.

Beschermde houtopstanden

Ter bescherming van bos, natuur en landschap is in de Ow ook bescherming opgenomen voor houtopstanden. Dat is breder dan alleen bos en omvat ook bijv. hakhout, griend of struiken die aan bepaalde voorwaarden voldoen, zoals beschreven in afd. 11.3 Bal. Buiten de kom gaat het dan om houtopstanden vanaf 10 are (100 m²) of een rijbeplanting van meer dan 20 bomen. Er is een aantal uitzonderingen zoals houtopstanden binnen de bebouwingscontour zoals in het Omgevingsplan is opgenomen, in erven of tuinen, fruitbomen, kweekgoed e.d. (zie voor de lijst art. 11.111 lid 2 Bal).

Het is verboden een houtopstand of één of meer bomen uit een rij van 21 of meer geheel of gedeeltelijk te vellen zonder dit ten minste vier weken maar niet eerder dan een jaar voor het begin daarvan te melden. Dat geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout (art. 11.127 Bal). Bevoegd gezag zijn meestal Gedeputeerde Staten van de provincie. Afhankelijk van de aanvraag en het beleid kan het zijn dat er een herplantplicht wordt opgelegd.

Specifieke zorgplicht houtopstanden

In het Besluit algemene leefomgeving (Bal) is ook een specifieke zorgplicht opgenomen voor houtopstanden (art. 11.116 Bal). Iedereen die een activiteit uitvoert waarbij een beschermde houtopstand wordt gevelde en grond wordt herbeplant, moet nadelige gevolgen voor de natuurbescherming, het bosareaal en landschappelijke waarden zoveel mogelijk voorkomen. Als dat niet mogelijk is moeten de gevolgen redelijkerwijs worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Soortenbescherming

De soortenbescherming onder de Ow is enigszins versnipperd in de regelgeving terecht gekomen en staat deels in de Ow zelf (bijv. art. 2.18, lid 1g, art. 2.31a en art. 2.46 Ow) en deels in de besluiten (bijv. Bkl H3: bescherming habitats en soorten) en de in de Or (bijv. H4.7: vergunningvrije activiteiten, H7.2.8a e.v.: natuuractiviteiten). Er wordt onderscheid gemaakt tussen passieve en actieve soortenbescherming.

Actieve soortenbescherming is bijv. het opstellen en publiceren van de Rode Lijsten door het Rijk, op basis van art. 2.19 lid 5 Ow. Het Rijk is ook verantwoordelijk voor instructieregels voor behoud of herstel van de staat van instandhouding van planten, dieren, biotopen en beschermde habitats. Jaarlijks rapporteert het PBL over de ontwikkelingen van milieu en natuur. De provincies moeten beheer- en/of herstelplannen maken voor de Natura 2000-gebieden in hun werkgebied. Dat kan betrekking hebben op zowel habitats als op soorten (art. 3.57 Bkl). Het gaat dan om o.a. soorten van de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en Rode Lijst soorten.

De passieve soortenbescherming is geregeld via flora- en fauna-activiteiten:

Flora- en fauna-activiteit: activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten.

Het gaat dus alleen om soorten die van nature in Nederland voorkomen. Voor de soortenbescherming zijn er drie beschermingsregimes, te weten de soorten genoemd in de Vogelrichtlijn (Art. 11.37 Bal), de Habitatrichtlijn (Art. 11.46 Bal) en de andere soorten (Art. 11.54 Bal) als genoemd in bijlage IX bij het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn is van toepassing op alle in het wild levende vogelsoorten. Voor de in bijlage I genoemde soorten zijn speciale beschermingszones aangewezen. Dat geldt ook voor de in Bijlage II van de Habitatrichtlijn opgenomen soorten.

Er is strikte bescherming geregeld voor de volgende soorten:

- In het wild levende dieren en planten van bijlage IVa resp. IVb bij de Habitatrichtlijn, of;
- In het wild levende planten en dieren van bijlage I resp. II en III bij het verdrag van Bern, of;
- In het wild levende dieren van bijlage I bij het verdrag van Bonn, of;
- De eieren, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van hierboven bedoelde dieren.

Tot slot is er nog een nationale lijst met overige soorten. Deze is opgenomen in bijlage IX bij het Bal. De afzonderlijke lijsten zijn te raadplegen op de site van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (<https://minez.nederlandsesoorten.nl/soorten>)

Het is mogelijk dat een bepaalde soort vermeld staat op meer dan één lijst. In dat geval geldt voor die soort de meest vergaande bescherming.

Bij een vergunningaanvraag FF-activiteit gelden beoordelingsregels, zoals opgenomen in het Bkl art. 8.74j (vogels), 8.74k (habitatrichtlijn) en 8.74L (andere soorten). Het aanleveren van een natuurwaardenonderzoek is een vereiste (7.2.8a.2 Or - art. 7.197j - 7.197u).

Het verlenen van een omgevingsvergunning mag alleen als:

- de activiteit nodig is vanwege bepaalde belangen
- geen andere bevredigende oplossing mogelijk is
- de staat van instandhouding van de soort niet verslechtert

Toelichting: Geen andere bevredigende oplossing

Het verlenen van een omgevingsvergunning mag alleen als er geen andere bevredigende oplossing is voor een probleem dan het verrichten van de activiteit. Dat komt erop neer dat van alle mogelijke oplossingen de aangevraagde activiteit de beste bescherming van de soort verzekert. Het is dus nodig om alternatieven te onderzoeken en met objectieve en controleerbare gegevens te onderbouwen waarom zo'n alternatief niet de beste oplossing is voor het beschermen van de soort. Die gegevens kunnen bijvoorbeeld wetenschappelijke en technische feiten zijn.

Het kan betekenen dat de aangevraagde activiteit hogere kosten met zich meebrengt voor de aanvrager of het uitvoeren ervan langer duurt dan een alternatief.

Toelichting: Activiteit is nodig vanwege bepaalde belangen

De activiteit moet nodig zijn vanwege één van de volgende redenen. Voor vogels zijn dat:

- a. in het belang van volksgezondheid of openbare veiligheid
- b. in het belang van veiligheid van het luchtverkeer
- c. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of water. Onder 'belangrijke' valt geen schade van kleine omvang. Ook niet de schade die tot het normale bedrijfsrisico behoort
- d. ter bescherming van flora en fauna. Het gaat om de bescherming van met name kwetsbare, zeldzame, bedreigde of inheemse soorten en natuurlijke habitats. Maar het kan ook om andere soorten en habitats gaan
- e. voor onderzoek, onderwijs, soorten uitzetten of herintroductie. Ook de teelt die daarmee samenhangt valt eronder
- f. om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden mogelijk te maken. Het gaat om strikt gecontroleerde omstandigheden en selectieve wijze waarop het vangen, onder zich hebben en verstandig gebruik moet gebeuren. Wat een 'kleine hoeveelheid' is hangt af van het populatieniveau van een soort en zijn staat van instandhouding. Van een 'kleine hoeveelheid' is geen sprake als het risico bestaat dat de activiteit een significant negatief effect heeft op de populatie van de soort. Het kan om een effect op de kwaliteit of de kwantiteit gaan

De wettelijke belangen voor soorten uit de habitatrichtlijn zijn:

- 1°. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- 2°. voor het voorkomen van ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- 3°. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- 4°. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
- 5°. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, respectievelijk een beperkt bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de andere soorten zijn de wettelijke belangen hetzelfde als bij de habitatrichtlijn, aangevuld met:

- 6°. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- 7°. voor het voorkomen van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- 8°. voor het beperken van de omvang van de populatie van in het wild levende dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- 9°. voor het voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- 10°. in het kader van een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- 11°. in het kader van het bestendig beheer of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- 12°. in het kader van het bestendig beheer of onderhouden van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied; of
- 13°. in het algemeen belang;

Omgevingsvergunning FF-activiteit

Als door ingrepen, zoals sloop, verbouw of nieuwbouw verbodsbepalingen voor beschermde soorten worden overtreden dan is een omgevingsvergunning FF-activiteit nodig. Het bevoegd gezag is meestal de provincie. Soms is een vergunning niet nodig indien aantoonbaar wordt gewerkt conform een goedgekeurde gedragscode. Bij de aanvraag omgevingsvergunning is een onderzoek nodig waarin getoetst wordt op een aantal criteria:

- hoe zorgt initiatiefnemer ervoor dat schade aan beschermde soorten of verblijfplaatsen wordt beperkt
 - welke mitigerende (verzachtende) en compenserende maatregelen zijn nodig
 - welke alternatieven zijn onderzocht
 - aan welk wettelijk belang wordt voldaan
 - komt de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar
-

Voorafgaand aan het vaststellen van een plan moet in het geval van schadelijke handelingen of effecten zijn beoordeeld of er zicht is op het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit. Als aantoonbaar zicht is op het verkrijgen daarvan, dan mag het plan worden vastgesteld.

Rode lijst soorten

Onder de Ow moet ook worden gekeken naar de Rode Lijst soorten. Dit zijn lijsten van soorten die uit Nederland dreigen te verdwijnen en/of een dalende trend laten zien. Het ministerie van EZ stelt de lijsten regelmatig vast. Momenteel zijn er 18 Rode Lijsten. Deze lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen op Bijlage IX van de Ow, zoals de soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Maar voor de Rode Lijst soorten die niet specifiek zijn beschermd geldt wel een specifieke zorgplicht. De mate van bedreiging varieert van gevoelig, kwetsbaar, bedreigd, ernstig bedreigd tot verdwenen uit Nederland. Bij de mogelijke gevolgen voor Rode Lijst soorten speelt de mate van bedreiging mee en ook de lokale staat van instandhouding. Onder de zorgplicht valt dat negatieve effecten zoveel mogelijk moeten worden voorkomen.

Algemene en specifieke zorgplicht

Op basis van art. 1.6 en 1.7 Ow geldt een algemene zorgplicht voor iedereen die activiteiten uitvoert met gevolgen voor de fysieke leefomgeving (waaronder de natuur). Als er redelijkerwijs een vermoeden is dat een voorgenomen activiteit nadelige gevolgen heeft voor de fysieke leefomgeving, dan is diegene verplicht alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevraagd, om die gevolgen te voorkomen. De algemene zorgplicht geldt voor zowel beschermde als niet-beschermde natuur.

Voor de natuur zijn er ook specifieke zorgplichten. Deze gaan voor op de algemene zorgplicht (art. 1.8 Ow). Bijvoorbeeld voor Natura 2000-gebieden (art. 11.6 Bal), in het wild levende planten en dieren (art. 11.27 en 11.28 Bal) en voor houtopstanden (art. 11.116 Bal). Dit komt grofweg overeen met de algemene zorgplicht uit de Wnb. De zorgplicht geldt overigens naast de houtopstanden ook voor beschermde landschappen.

In de provinciale verordeningen kunnen provincies maatwerkvoorschriften opnemen ter concretisering van de zorgplicht (bijv. onderzoek naar weidevogels).

De zorgplicht is in principe ook strafrechtelijke handhaafbaar.

Voor flora- en fauna-activiteiten is aangegeven dat deze plicht in ieder geval inhoudt dat moet worden nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl;
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V Hrl;
- nationaal beschermde soorten (bijlage IX Bal);
- dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten;
- voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats.

Het kan zijn dat soorten bedreigd zijn maar niet op een rode lijst staan. Daar geldt de zorgplicht ook voor. Provincies kunnen regels opnemen voor soorten die in de provincie extra bescherming nodig hebben.

De zorgplicht geldt altijd voor alle in het wild levende soorten en de directe leefomgeving. Het maakt daarbij niet uit of er andere regels van toepassing zijn.

Bronnen:

- www.wetten.nl
 - www.rijksoverheid.nl
 - www.natuurbeheer.nu
 - www.natura2000.nl
 - www.iplo.nl
 - www.rvo.nl
 - <http://www.nederlandsesoorten.nl/>
 - www.Bij12.nl
-

Vrijstellingen beschermde soorten Gelderland

Landelijk (art. 11.43, 11.57 Bal)

Voor vrijstelling voor schadeveroorzakende vogels en dieren zijn aangewezen: **Canadese gans** (*Branta Canadensis* en *Branta hutchinsii hutchinsii*); **houtduif** (*Columba palumbus*); **kauw** (*Corvus monedula*); **konijn** (*Oryctolagus cuniculus*); **vos** (*Vulpes vulpes*), en **zwarte kraai** (*Corvus corone corone*).

Algemene vrijstelling soorten Gelderland

Soort	Soort
Aardmuis	Huisspitsmuis
Bastaardkikker	Kleine watersalamander
Bosmuis	Konijn
Bruine kikker	Meerkikker
Dwergmuis	Ondergrondse woelmuis
Dwergspitsmuis	Ree
Egel	Rosse woelmuis
Gewone bosspitsmuis	Tweekleurige bosspitsmuis
Gewone pad	Veldmuis
Haas	Vos

Algemene vrijstelling soorten Utrecht

Soort	Soort
Aardmuis	Huisspitsmuis
Bastaardkikker/middelste groene kikker	Kleine watersalamander
Bosmuis	Woelrat
Bruine kikker	Meerkikker
Dwergmuis	Ondergrondse woelmuis
Dwergspitsmuis	Ree
Egel	Rosse woelmuis
Gewone bosspitsmuis	Tweekleurige bosspitsmuis
Gewone pad	Veldmuis
Vos	

Vogels met jaarrond beschermde nesten (m.u.v. Limburg en Overijssel)

Categorieën jaarrond beschermde nesten

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Bescher- ming	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Categorie 1	steenuil	<i>Athene noctua</i>		
Categorie 2	gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	roek	<i>Corvus frugilegus</i>
	huismus	<i>Passer domesticus</i>		
Categorie 3	grote gele kwik- staart	<i>Motacilla cinerea</i>	ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
	kerkuil	<i>Tyto alba</i>	slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
	oehoe	<i>Bubo bubo</i>		
Categorie 4	boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
	buizerd	<i>Buteo buteo</i>	wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
	havik	<i>Accipiter gentilis</i>	zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>
	ransuil	<i>Asio otus</i>		
Categorie 5	blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	ijsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
	boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
	bonte vliegenvan- ger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
	boomklever	<i>Sitta europaea</i>	koolmees	<i>Parus major</i>
	boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	kortsnavelboomkruip- er	<i>Certhia familiaris macro- dactyla</i>
	bosuil	<i>Strix aluco</i>	oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>
	brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
	draaihal	<i>Jynx torquilla</i>	raaf	<i>Corvus corax</i>
	eidereend	<i>Somateria mollissima</i>	ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
	ekster	<i>Pica pica</i>	spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
	gekraagde rood- staart	<i>Phoenicurus phoenicu- rus</i>	tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
	glanskop	<i>Parus palustris</i>	torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
	grijze vliegenvan- ger	<i>Muscicapa striata</i>	zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
	groene specht	<i>Picus viridis</i>	zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
	grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	zwarte mees	<i>Periparus ater</i>
	hop	<i>Upupa epops</i>	zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
	huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>

Bijlage 4 Voorbeeld voorzieningen

Huismus
(verplicht indien nesten
verdwijnen)

Mussenkast (NK MU 08)
(Vivara Pro)- tijdelijk

HMT1 (Unitura)
(tijdelijk)

Permanent: type NK MU 06
(Vivara Pro)

HMT2 (Unitura)
(tijdelijk)

Huismustil (Unitura)
(tijdelijk)

Neststeen permanent
(Vivara pro)

Huismuskast HMP3
(Unitura) - permanent

Specificaties

	Materiaal	Multiplex, houtbeton		Formaat	Buiten	53x18x18 cm
	Diameter ingang	34 mm		Gewicht	3.5 kg	

Neststeen Huismus

Deze nestkast is te gebruiken als opbouwkast maar kan ook ingemetseld worden bij nieuwbouw.

Deze nestkast is ideaal als broedplaats voor huismussen. Deze nestkast is te gebruiken als opbouwkast maar kan ook ingemetseld worden bij nieuwbouw- en renovatieprojecten. Het plaatsen van meerdere nestkasten bij elkaar is wenselijk, omdat huismussen in de regel in kolonies broeden.

De nestkast ophangen met de bijgeleverde pluggen en bouten, bij voorkeur aan de gevel van een pand onder een dakrand of goot. U kunt de nestkast ook vrij aan de gevel hangen, hierbij moet u minimaal 3 meter hoogte aanhouden. Als u de nestkast als inbouwsteen wilt gebruiken moet u ook minimaal 3 meter hoogte aanhouden. De hoogte van de nestkast is gemaakt op maatvoering van een standaard waalformaat (4 lagen hoog). bij inbouw wordt de voorzijde van de gelijk met de voorzijde van de gevel geplaatst. De isolatie in de spouw kan gewoon doorlopen achter de steen dus er ontstaat geen koudebrug. Moet er toch isolatie weggesneden worden dan is het belangrijk om de isolatie ruim om de omtrek van de kast weg te snijden. De ruimte achter de kast moet in dat geval opgevuld worden met een harde isolatie. Nestkast niet met de invliegopening naar het zuid/westen en zorg ervoor dat de nestkast niet de hele dag in de zon hangt. Er hoeft geen nestmateriaal toegevoegd te worden.

Niet alleen huismussen, ook mezen en ringmussen kunnen gebruik maken van deze voorziening. De nestkast kan één keer per jaar worden schoongemaakt, ná het broedseizoen, hiervoor draait u de haak onderaan in het midden één slag. Daarna kan het voorfront van de nestkast gehaald worden.

Als de kast niet is ingemetseld, maar opgehangen is, dan moet ook jaarlijks de deugdelijkheid van de ophanging gecontroleerd worden.

Afmetingen

Buitenmaat (b x h x d) 29 x 24 x 15,5 cm
Binnenmaat (b x h x d) 22 x 17 x 12 cm

Tips

- Deze nestkast kan worden opgehangen als nestkast maar kan ook ingemetseld worden. Huismussen broeden bijvoorbeeld kolonies.
- Het plaatsen van meerdere nestkasten bij elkaar is aan te raden.
- Ook de omgeving moet voldoen aan biotoopwensen van de huismus

Meer info en waar te bestellen

Neststeen voor huismussen van Vivara-pro

Gerelateerde maatregelen

- ✓ Voorkom een koudebrug bij neststenen en inbouwkasten

Relevante soorten

- ✓ Huismus

5.4.7 Opschuiven vogelschroot

Opschuiven vogelschroot		Arcadis, 28/10/21	
VA-code	HM006		
Beschrijving	Indien er toegang wordt gerealiseerd tot de eerste twee rijen dakpannen door het opschuiven van de vogelschroot, kan hier een huismusverblijf worden gerealiseerd. Echter; bij goed geïsoleerde daken kan de temperatuur onder de dakpannen te hoog oplopen en is het niet raadzaam om hier vogels te huisvesten.		
Doelsoorten	Huismus		
Volgsoorten	Spreeuw, gierzwaluw (bij vrije invliegruimte)		
Nevendoelen	Geluiddemping, vertraging afvoer regenwater, belevingswaarde, anti-stress, anti-mug		
Duurzaamheid	permanent (> 5 jaar)		
Gebruiksadvies	Toepassen, hou met isolatie wel rekening met oververhitting, in dat geval bij voorkeur op noord- en oostzijde		
Locatie	Uitvoering	Constructie	Beheer en onderhoud
Schuin dak	Inbouw	maatwerk	Geen onderhoud
Besteladres	Omschrijving product	Kostenindicatie	Peildatum
N.v.t.	Maatwerk	N.v.t.	N.v.t.

Doelsoort	Functie	Functionaliteit	Status
Huismus	Nestlocatie	++	Wetenschappelijk bewezen Als bestaande verblijfplaats

Verblijf	Richtlijn	Toelichting/ opmerking
Maatvoering	- De dakruimte onder de eerste twee rijen dakpannen moet bereikbaar zijn via de dakgoot of andere openingen. - De vogelschroot moet dus boven deze twee rijen worden geplaatst. - De gehele lengte van het huis moet toegankelijk zijn. Bij onvoldoende mogelijkheden >50% toegankelijk maken. - Dakruimte 3 tot 5 cm hoog	- Een nest onder de eerste rij dakpannen is gevoelig voor predatie door kauwen. - I.v.m. kiezen optimale plaats en ruimte voor meerdere nesten.
Invliegopening	- Doorgaans via de dakgoot - 3 tot 5 cm hoog	N.v.t.
Locatie	In geval van isolatie alleen toepassen aan oost- en/of noordzijde	I.v.m. oververhitting.
Hoogte	> 3 m	N.v.t.
Verlichting	N.v.t.	N.v.t.
Beplanting	- Een huismusvriendelijke omgeving met voldoende: - Dekking in de directe omgeving van de verblijfplaats - Voldoende inheems groen (bij voorkeur struiken) - Niet te veel grote bomen - Droge zandige plekken - Water - Zie voor meer informatie §7.1.2	Een huismusvriendelijke omgeving kan de functionaliteit van verblijfplaatsen verbeteren.
Windrichting	N.v.t.	N.v.t.
Materiaal	Dunne multiplexplaat of fijn kunststof gaas (bijv. PE5016 of PP523-van TOP7EVEN) op het dakvlak tussen de isolatie en de tengels, over de onderste twee rijen dakpannen.	
Optimalisatie		

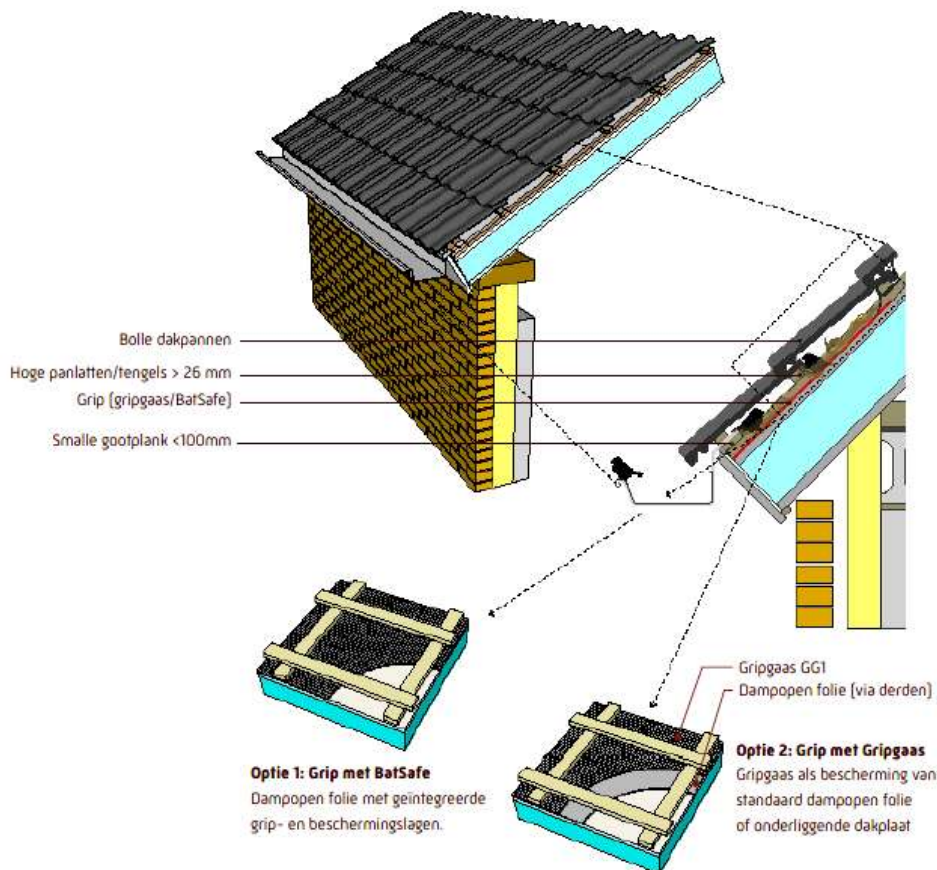
Bron	Actor/ datum	Relevante informatie	Actualisatie mitigatiecatalogus
Kennisdocument Huismus	BLJ12/ Juli 2017	Wettelijke leidraad mitigatie	Gebruikt als basisinfo.
Toetsing maatregel	Martin van de Reep, stadsvogelkundige, Juli 2018	Aanvullingen en commentaar op maatregel	Gebruikt voor verbetering maatvoering etc.
Rapport achteruitgang huismus Groot-Brittannië	Vincent, 2015	Informatie over nestplekken onder daken	Gebruikt als indicatie verblijfplaatsen.

Toegankelijke dakpannen voor huismussen

Door huismussen toegang te verschaffen tot de ruimte onder het pannendak, kunnen op eenvoudige wijze huismusverblijfplaatsen worden gerealiseerd. Let op! Niet elke moderne pannenconstructie is geschikt. Voor huismussen geschikte pannendaken moeten globaal aan deze eisen voldoen:

Maatvoering/materiaal:

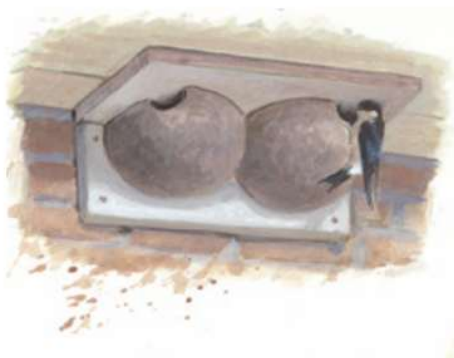
- De dakruimte onder de eerste drie rijen dakpannen moet bereikbaar zijn via de dakgoot of andere openingen;
- De vogelschroot (wanneer toegepast) moet dus boven deze drie rijen worden geplaatst;
- De gehele lengte van het huis moet toegankelijk zijn;
- Dakruimte >10cm hoog (verticaal gemeten afstand tussen dakplaat en onderzijde dakpan);
- Dakplaat of dampopen folie bekleden met gripgaas of BatSafe zodat huismussen voldoende grip hebben.

Huiszwaluw

WAT KUNT U DOEN?

- Heeft u zelf een nest of kolonie aan huis: **laat oude nesten zitten!** Deze trekken andere huiszwaluwen aan en kunnen het volgende jaar weer gebruikt worden.
- Komen er huiszwaluwen in uw buurt voor en wilt u ze ook aan uw huis? **Een witte daklijst vergroot de kans aanzienlijk!**
- Weet u waar de vogels de modder voor hun nest halen en is het al een tijdje droog? Houd die plek dan nat. **U kunt ook zelf een modderpoel aanleggen**, bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de (beoogde) nestplaats, tot uiterlijk 200 meter. Maak de modderplek niet te nat en laat hem regelmatig (bijna) opdrogen.
- **Hang meerdere kunstnesten op** direct onder de dakrand. De beste kansen op bewoning heeft u als er al bewoonde nesten in de buurt zijn.
- Natuurlijk is het lastig om voldoende voedsel voor de jongen beschikbaar te maken. **Geen insecticiden meer gebruiken** is een stap in de goede richting. Huiszwaluwen zijn de beste insecten-opruimers.
- **Deel uw enthousiasme** voor deze soort met anderen.

VOORKOMEN VAN OVERLAST

Niet iedereen is blij met huiszwaluwen aan het huis. Sommige mensen ervaren hinder van de uitwerpselen op vensterbank of stoep, tegen raam, deur of gevel. Dit is te verhelpen door ongeveer 50 cm. onder de nesten een plankje te bevestigen. Als u tussen het plankje en de muur een ruimte van 3 cm vrijhoudt, voorkomt u dat de zwaluwen onder het plankje gaan nestelen. Plaats eventuele kunstnesten op plaatsen waar ze het minste overlast veroorzaken.

Uit: 'Huiszwaluw zoekt (onder)dak

Nestgelegenheid voor Boerenzwaluwen

Het nest van de boerenzwaluw metselt hij zelf met klei of leem. Is er geen klei of leem voldoende in de directe omgeving, kunnen we de boerenzwaluw helpen met het aanleggen van een kleiplaats en/of een kunstnest. Door kleiplaatsen aan te leggen geven we deze 'metselaar' de kans om zijn vermogen om zelf te kunnen metselen niet te verliezen.

Kunstnesten zijn half open kommetjes die in een stal of schuur in een donkere hoek op een plankje of balk kunnen worden bevestigd. De zwaluwen werken het nest zelf verder af. Nodig is dat het nest dag en nacht bereikbaar is en dat er in de directe omgeving modder te vinden is.

Nestplaatsen op boerenbedrijven en in maneges en open schuren gelegen aan de rand van stad en dorp, nabij weilanden en akkers zijn geschikt voor de boerenzwaluwen.

Help de boerenzwaluw te overleven in ons land:

- Laat vanaf eind maart uw garage, paardenstal, schuurdeur of – raampje openstaan.
 - Zijn er binnen geen uitstekende richels, balken, plankjes e.d. sla dan een ruw houten plankje tegen de muur of balk in een donkere hoek.
 - Zorg voor een modderplaats, enkel vierkante meters groot. Maak er indien nodig een.
 - Graaf een ondiepe kuil en bekleed die met plastic, vul die met modderige klei. Zorg dat de klei het hele voorjaar vochtig blijft.
- In nood gevallen kan men een kunstnest plaatsen.

<http://www.zwaluwen.info/boerenzwaluw/nesten.php>

Voorbeeldvoorziening Steenuil

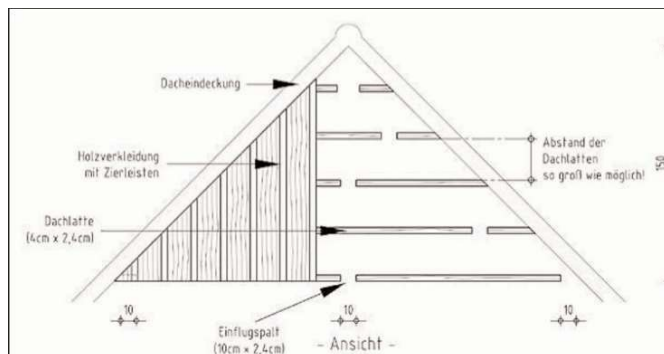
Type Thoonen
bron: Vivara

Type Stone
Bron: Stone
Steenuilenoverleg Nederland

Voorbeelden verblijfplaatsen (bron: soortenstandaard dwergvleermuis)

Voorbeeld van gevelbetimmering welke geschikt is als verblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen (bron www.vleermuizenindestad.nl).

Verblijfplaatsen realiseren achter boeiboorden of sierlijsten

Ook achter boeiboorden of sierlijsten kunnen gewone dwergvleermuizen verblijfplaatsen hebben. De hierboven omschreven criteria zijn hiervoor eveneens van belang. Het heeft een grote meerwaarde wanneer de ruimte achter de boeiboorden van verschillende gevels met elkaar in verbinding staan, zodat vleermuizen overdag, afhankelijk van de temperatuur, van locatie kunnen wisselen.

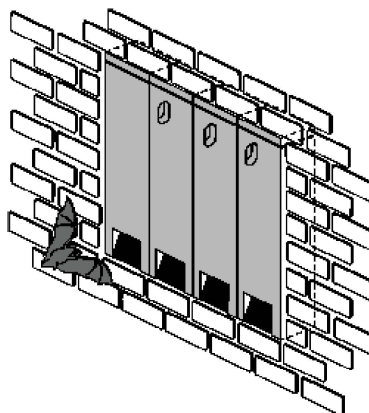
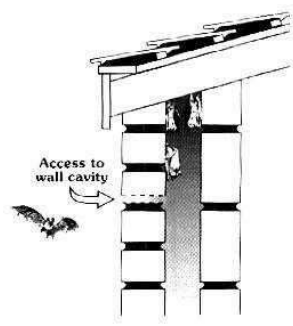
Verblijfplaatsen bij dakconstructies

Een eenvoudige manier is om bij dakconstructies gebruik te maken van boeiboorden met een ruimte van 1 centimeter die toegang geven tot het dak. Ook kunnen speciale dakpannen e.d. worden toegepast.

Verblijfplaatsen in muren door middel van inmetselfkasten

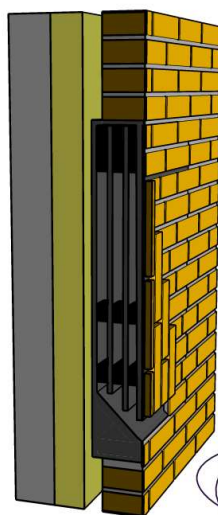
In Nederland zijn nog weinig positieve resultaten bekend van het gebruik van inmetselfkasten door de gewone dwergvleermuis.

Voorbeelden van inmetselfkasten (bron: <http://www.schwegler-natur.de>).

► Overzicht

Slank ontwerp
Zeker bij renovatieprojecten is de beschikbare ruimte voor vleermuiskasten vaak beperkt. In veel woningen uit de jaren vijftig en zestig is de spouwruimte vaak niet meer dan vijf of zes centimeter. Het plaatsen van diepe inbouwkasten is hierdoor niet mogelijk. Deze inbouwkraamkast is slechts 120mm diep, waardoor hij in elke gevel koudebrugvrij te plaatsen is.

... slank ontwerp; geen koudebruggen ...

Unitura

Inbouwkast VMPK1 Kraamkast

Inbouwkraamkast speciaal ontworpen voor de mitigatie van kraamkolonies van gebouwbewonende vleermuizen. De kraamkast voldoet aan de eisen zoals gesteld in het kennisdocument Gewone dwergvleermuis van BU12.

Geslacht voor

Deze vleermuiskast is ontworpen voor gebouwbewonende vleermuissoorten. De kast is als kraamverblijfplaats specifiek geschikt voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Daarnaast kan de vleermuiskast ook gebruikt worden door laatvlegers, grootoorvleermuizen en meervleermuizen. Naast de functie van kraamverblijfplaats heeft de vleermuiskast ook potentie als winterverblijfplaats.

Plaatsing

De kast is specifiek ontworpen voor plaatsing in metselwerk. Gekozen kan worden tussen twee verschillende plaatsingswijzen. De eerste is om de kast gelijk met het metselwerk te plaatsen, waarbij de kast direct in het zichtwerk van de gevel wordt opgenomen. Een tweede mogelijkheid is om de kast iets terug te plaatsen in het metselwerk en de kast te beplakken met steenstrips.

Eigenschappen

Materiaal:	XPS, multiplex, organische pleister
Lagen:	3 lagen
Diepte binnen:	3x 22 mm
Formaat buiten:	80x76x120 cm
Gewicht:	15,2 kg
Kleur:	Grijs

Excl. btw
€449,95

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de meest voorkomende vleermuis in Nederland. Het is een kleine vleermuis van 3,5-8 gram, ongeveer zo groot als een duimkootje, met een spanwijdte van 18-24 cm. De gewone dwergvleermuis zoekt zijn verblijfplaats in spouwmuren, in het dak, achter betimmering en daklijsten, maar vleermuiskasten en boomholtes voldoen ook.

Waarmee helpt u deze soort?

Vleermuizen kunnen geen nest bouwen, maar maken gebruik maken van al bestaande holtes. Ze verblijven op verschillende plekken, afhankelijk van de periode van het jaar en de functie (zoals winter- of kraamverblijfplaats).

Het plaatsen van inmetsetstenen is van groot belang om deze soort te helpen bij het bieden van een verblijfplaats. Naast het plaatsen van vleermuisvoorzieningen kunt u ook ruimtes in het gebouw vrijlaten voor vleermuizen. Denk hierbij aan open stootvoegen om de spouw toegankelijk te maken, ruimte achter de gevelbetimmering te laten of onder of in (dubbele) daklijsten ruimte te maken.

Meer informatie

Meer informatie over de leefwijze van de gewone dwergvleermuis vindt u op de website van [Vleermuiswerkgroep Nederland](http://VleermuiswerkgroepNederland.nl), een werkgroep van de [Zoogdiervereniging](http://Zoogdiervereniging.nl).

Gerelateerde maatregelen

- ✓ Aanpassing bouwwijze loze ruimte in overstek of goot voor vleermuizen
- ✓ Aanpassing bouwwijze spouw
- ✓ Aanpassing nokvorst
- ✓ Aanpassing tussenspouw
- ✓ Bruin dak
- ✓ Entreesteen Vleermuizen
- ✓ Geluidswal met vleermuisvoorziening
- ✓ Inbouwkast voor vleermuizen
- ✓ Sedum dak
- ✓ Straatverlichting
- ✓ Tichelaar vleermuiskast
- ✓ Vleermuis inlaatklep
- ✓ Vleermuiskast in schoorsteen
- ✓ Vleermuisruimte achter gevelbetimmering
- ✓ Vleermuissteen
- ✓ Vleermuis wandsysteem
- ✓ Vogeldak
- ✓ Vogel- & vleermuisvriendelijke verlichting van gebouwen
- ✓ Voorkom een koudebrug bij neststenen en inbouwkasten

Relevante voorbeelden

- ✓ Brug over Vlotwatering
- ✓ Tunnel met voorziening voor vleermuizen

Aanpassing bouwwijze loze ruimte in overstek of goot voor vleermuizen

De loze ruimte in de overstek of dakgoot is eenvoudig toegankelijk te maken voor vleermuizen.

U kunt de loze ruimte in de overstek of uitstekende dakgoot geschikt maken voor vleermuizen door aan de onderzijde een invliegopening aan te brengen. Maak bij voorkeur per 2 meter 1 invliegopening. Teveel invliegopeningen leidt tot tocht, te weinig invliegopeningen maakt de kans op ontdekking en gebruik kleiner. De openingen moeten op de muur aansluiten, zo kunnen de vleermuizen op de muur landen en vervolgens naar binnen kruipen.

Afmetingen

Invliegopening 2 x 10 (laatvlieger) of 1,5 x 5 (dwergvleermuis en grootoorvleermuis).

Tips

Maak bij voorkeur per 2 meter 1 invliegopening.

Relevante soorten

- ✓ Gewone dwergvleermuis
- ✓ Gewone grootoorvleermuis
- ✓ Laatvlieger

Foto's

Verblijf achter boeideel of daklijst.

Voorbeeld vleermuisverblijf in de voorgevel. (Let op dat er voldoende ruimte is tussen dak en uitvliegopening in verband met predatie vanaf het dak) Bron: Arcadis.

Voorbeelden: permanente kasten

IB VL 04 Inbouwkast Vleermuizen (Vivara Pro)

IB VL 08 of IB VL 05

Buitenmaat (b x h x d) (cm)	21 x 50 x 15
Binnenmaat (b x h x d) (cm)	18.5 x 40 x 2.5
Gewicht (kg)	5.6
Kleur	Grijs
Materiaal	Woodstone®/Multiplex

- Voorzijde sleuf maatvoering standaard waalformaat
- Daarboven 2 lagen steenstrips
- Voorzijde inbouwsteen (met de sleuf) gelijk met voorzijde gevel
- Isolatie in spouw laten doorlopen (geen koudebrug)
- Wegsnijden isolatie rond kast nodig, dan opvullen met harde isolatie.
- Bodem is schuin aflopend – uitwerpselen rollen naar buiten – geen onderhoud nodig.
- Geschakelde toepassing mogelijk. Hiervoor het houten deel links of rechts wegnemen.
- Bij voorkeur per twee of drie geschakeld toepassen. Er is dan meer ruimte en dat maakt het geheel veel aantrekkelijker voor vleermuizen
- Plaatsing minimaal 3m hoog
- Opening is bij voorkeur gericht op zuid / zuidwest of noord
- Aanvliegroute vrij van obstakels als takken, bomen, zonwering e.d.
- Geen lichtbron vlakbij
- Opening niet via bijvoorbeeld een afdakje bereikbaar voor katten e.d.

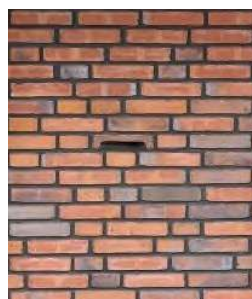
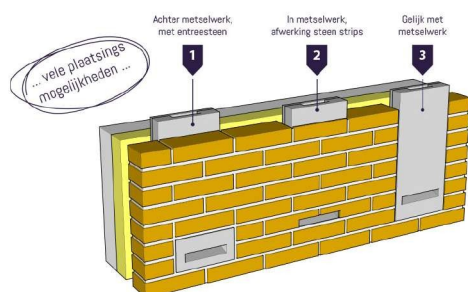

Vleermuiskast VMPM2

(Unitura) - permanent

Dit is 2-laagse basisvleermuiskast van houtbeton. De serie van inbouwvleermuiskasten bestaat uit een zestal kasten die modulair zijn en te koppelen. De kasten zijn onbeperkt uitbreid- en uitwisselbaar met elkaar. Hierdoor zijn alle mogelijke inbouwvleermuiskasten samen te stellen. Alle afmetingen zijn afgestemd op de standaarden van de Nederlandse bouwsystematiek.

VK MP 06 Vleermuizenkast (tijdelijke kast)

Buitenmaat (b x h x d) (cm)	51 x 79 x 16
Binnenmaat (b x h x d) (cm)	42 x 55 x (4 x 1.5)
Gewicht (kg)	12
Kleur	Zwart of wit
Materiaal	Multiplex, spuitkurk
Soort	Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Baardvleermuis, Kleine dwergvleermuis, Brandtsvleermuis
Categorie	Vleermuizen

Gebruik afhankelijk van de lokale soorten en waar de vleermuizenkast wordt opgehangen. Deze kast is geschikt als zomer en/of paarverblijf. Bij milde winters kan de kast ook als schuilplek dienen. De binnenzijde van de achterwand is bewerkt met spuitkurk. De korrelstructuur van de spuitkurk geeft vleermuizen een goede grip. Spuitkurk heeft een zacht oppervlak, het voorkomt dat vleermuizen slijtage aan vleugels of nagels krijgen.

Plaatsing kast:	Geschikt voor:
Aan gebouwen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, baardvleermuis en brandtsvleermuis.
Aan bomen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, baardvleermuis, brandtsvleermuis.
In vochtige kelders, bunkers, etc.	Niet van toepassing.
Op zolders, in stallen	Gewone dwergvleermuis en baardvleermuis.

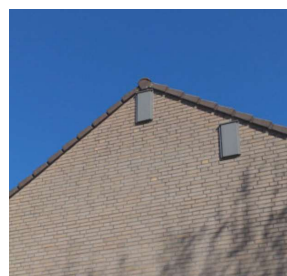
Plaatsing zowel aan een boom of aan een gevel. Bij voorkeur een zonnige plek, niet onder of in kunstlicht. Vermijd directe regeninslag. Bij voorkeur meerdere kasten bij elkaar hangen. Bij plaatsing op zolders en in stallen de kasten zo hoog mogelijk tegen de gevel of palen plaatsen. Bij hoge ruimtes in stallen of op zolders de kasten op minimaal 3 meter hoogte plaatsen.

De vleermuiskasten één keer per jaar in de winter schoonmaken. Bij voorkeur tijdens een vorstperiode, controleer eerst of de kasten niet bezet zijn. Met een speciale borstel met lange steel kunnen alle spinnenwebben en andere vervuiling (zoals ontlasting) in de kast verwijderd worden.

Andere typen:

- Zomerkast: VK WS 03 (Vivara)
- Zomerkast: VMT1a van Unitura

Vleermuiskast VMT1 van Unitura (tijdelijke kast)

Specificaties

	Materiaal	Multiplex Grip mortel		Formaat	Buiten Binnen	60x29x4.5cm 53x20x1.8/1.5cm
	Gewicht	1.8 kg		Kleur	Grijs	

Geschikt

Deze vleermuiskast is ontworpen voor gebouwbewonende vleermuissoorten. De kast is als zomerverblijfplaats en paarverblijfplaats specifiek geschikt voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Ontwerp

De kast is vormgegeven in de vorm van een zogenaamde schaalkast. De vleermuiskast heeft geen achterkant; de kast wordt als een schaal op de buitenmuur geplaatst. Vleermuizen kunnen via de ruwe buitenmuur in de kast klimmen. De kast wordt geleverd met een speciale schuimband die rondom de achterzijde van de kast kan worden aangebracht om tot een optimale aansluiting met de buitenmuur te komen. Uit monitoringsresultaten blijkt dat in schaalkasten meer en sneller vleermuizen worden aangetroffen dan in kasten met achterkant. In sommige situaties is een achterkant echter noodzakelijk. Voor deze situaties heeft Unitura ook kasten met achterkant beschikbaar.

Positie

Plaats de kast op minimaal 3m hoogte, maar bij voorkeur zo hoog mogelijk aan een gebouw of kunstwerk. Plaats de kast niet nabij een raam of een lantaarnpaal. Geef de kast bij voorkeur een zonnige positie. Vleermuiskasten worden doorgaans het snelste ontdekt als ze geplaatst worden nabij een bestaande vliegroute. Geschikte posities voor vleermuiskasten zijn posities net onder dakranden. Als u de kasten ophangt in het kader van compensatie of mitigatie, dan dient u als richtlijn aan te houden dat er voor elke verdwijnende verblijfplaats 4 vervangende verblijfplaatsen opgehangen dienen te worden.

Montage

De kasten zijn eenvoudig op te monteren, met behulp van de bijgeleverde schroeven en instructiekaart.

Vlinderkastje (bron Vlinderstichting)

Overwinteren

Vlindersoorten die als vlinder overwinteren zoeken beschutte plekjes op. Vaak verschuilen ze zich op rommelzolders, in schuurtjes of tussen de bladeren. U kunt de vlinders dus een handje helpen met een vlinderkast.

In de winter zijn vlinders op zoek naar beschutte plekken

Hang het kastje op een beschutte plek, uit de wind waar het niet kan inregenen. De hoogte maakt niet uit. Op ooghoogte kan je wel zelf kijken of de kast gebruikt wordt.

Vul het kastje met wat dorre blaadjes en takjes wordt het een waar hotel voor vlinders. Zorg voor een voedselrijke omgeving met veel inheemse bloemen van het vroege voorjaar tot de nazomer.

Bij verven, liefst wel met milieuvriendelijke verf.

Schoonmaken van het kastje is niet echt nodig. Vlinders gebruiken het als het niet als nest en het wordt niet zo vies. Uitborstelen kan tussen mei en augustus.

Vervang het insectenhotel als er weinig activiteit (meer) te zien is. Na een jaar of twee, drie worden veel bijenhôtels minder geschikt vanwege scheuren, schimmelvorming en dergelijke. Zet het oude een jaar op een schaduwplek in de tuin, zodat eventuele laatste bewoners het kunnen verlaten.

- A insectenhotel -

- B nestkast voor vlinders -

- C nestkast voor Zwaluwen -

Insectenhotel

Bron: Vivarapro

Aanbevolen wordt om het insectenhotel op een zonnige, beschutte plek te plaatsen, dus in de luwte voor wind en regen. Een klein overstek kan de kans op inregenen verkleinen.

Waterdrinkplaats vogels

- Veilig voor gebruik ten aanzien van predatoren zoals katten.
- Water niet dieper dan 4 cm

